

Promise

Voor bijbels denken in de (gezondheids)zorg 24e jaargang nr. 1 (januari 2008)

In dit nummer:

Wonderen
Verandering in ons leven
Jezus, God die mens geworden is
Cursussen en studiedagen

WONDEREN om of te bedonderen

**Je lichaam met grote scherpe voorwerpen doorboren zonder letsel te ondervinden en een afgehaakt oor weer aan het hoofd zetten.
Met blote voeten over gloeiend hete kolen lopen zonder angst, pijn en brandplekken en tientallen meters over water lopen.
Profeteren en exact de sportuitslagen voorspellen.
Uitbehandelde, dus ongeneeslijke patiënten toch genezen door Jomanda en Jan Zijlstra.
Een bijl laten drijven en Mariabeeldjes zien huilen.**

Ziehier enkele van de ontelbare voorbeelden van wonderbaarlijke werkingen van God. Of toch niet? Zijn het allemaal illusies, resultaat van positief denken, placebo-effect, trucage, gegoochel, misleiding oftewel bedrog? Kun je hiervoor gewoon een 'Cursus in Wonderen' volgen?¹ Volgens 2 Tess. 2:9 bestaat er zoiets als 'bedrieglijke wonderen'. Naast geneeskrachtige

kruiden groeien de giftige planten en deze twee soorten moet je goed weten te onderscheiden. Je vergissen wat betreft het al of niet eetbaar zijn van paddestoelen kan fataal zijn. Pas op: 'baat het niet, schaadt het niet', is te simpel gesteld. In deze complexe materie is verarring te verwachten. Geloof in wonderen, zowel lichtgelovigheid als bijgelovigheid, dienen

we met Gods woord als toetssteen en een dosis nuchterheid te benaderen. Het is niet simpel om als christen daarin een verantwoorde weg te vinden. Dit artikel wil een wegwijzer² zijn in dit ingewikkelde doolhof.

Wat is eigenlijk een wonder?

Nadat de medisch fysicus prof. dr. ir. J.H.

Is een vlinder een wonder?

te bewonderen

?

Wonderen die uitsluitend als een schending van normale oorzaak-gevolg-relaties kunnen worden beschouwd.

van Bemmelen zijn verwondering heeft geuit over vlinders, fruitvliegen, bijen, zeearenden, slangen, sluisvliegen en de foetale bloedsomloop (en hij pretendeert niet met zijn voorbeelden absoluut volledig te zijn!), concludeert hij het volgende: 'Wat is eigenlijk een wonder? Is dat alleen maar iets wat zich eenmalig, bovennatuurlijk en onverwacht voltrekt, of mag een wonder zich ook herhaald afspelen, duizend- of miljardvoudig? Of is het dan opeens geen wonder meer? Als uit een graankorrel een halm komt, uit een ei een adelaarsjong, uit een baarmoeder een kind, is dat geen groot wonder? Sta je dan niet sprakeloos van bewondering en ontzag?'³ Inderdaad, ondanks onze moderne wetenschap doen talloze fenomenen in duizelingwekkende aantallen ons telkens verwonderd paf staan. 'De gewone dingen in de natuur zijn grotere wonderen dan de buitengewone, die we het sterkst bewonderen, als ze maar één keer hebben plaatsgevonden ... alleen hun dagelijkse voorkomen neemt de bewondering weg'.⁴ Het ontstaan van het heelal, inclusief deze wereld en het leven op zich, is eigenlijk

een mysterieus wonder. Hoewel er al miljarden mensen geboren zijn, is elk nieuw mens uniek en een compleet wonder. Een mens groeit volgens biologische wetten, die nog maar ten dele ontdekt en begrepen zijn. Dit stemt ons tot intense verwondering en diepe aanbidding van onze Schepper (Psalm 8, 19).

Wonderen kunnen worden opgesplitst in:

1. Goddelijk geregistreerd 'toeval'.

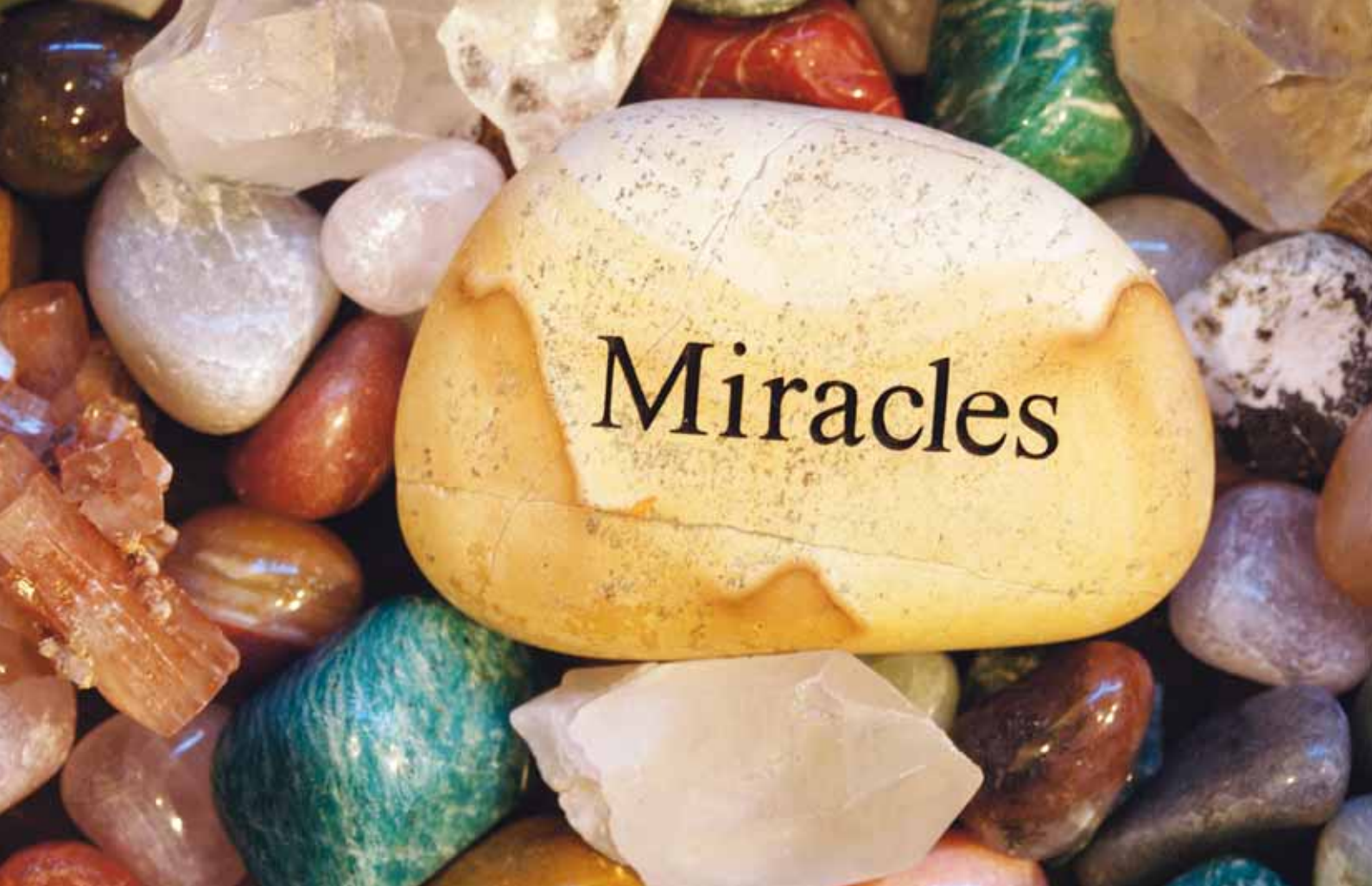
Dit zijn exemplarische wonderen voor een door de voorzienigheid beschikte timing. Je zou dan kunnen spreken van 'toeval'. Toeval is een gebeurtenis of omstandigheid die vooraf niet te voorzien of te berekenen was. De kans dat iets op die plaats en die tijd gebeurd is, is zeer klein. Dat het toch is gebeurd, is eigenlijk een wonder. Enkele voorbeelden: de doortocht van Israël door de rivier de Jordaan in Joz. 3. (Eeuwen later, in 1266 en 1927, vond (weer?) door aardverschuivingen een afdamming plaats, waardoor je deze rivier droogvoets kon doorkruisen.) Verder de 'gewone' geboorte van Izaäk uit een bijzonder hoogbejaarde moeder, een aard-

beving waardoor Paulus en Silas bevrijd worden uit de gevangenis, een sterke oostenwind zodat de Rode Zee wordt drooggelegd en het volk Israël er veilig doorheen kan trekken, de bliksem (vuur) die het offer van Elia in brand steekt, een zwerm kwakkele die het volk Israël tot voedsel dient. Is een wonder opeens geen wonder meer als het fenomeen op een natuurlijke wijze verklaard kan worden? Soms is het gebeuren op zich dus niet zo verwonderlijk, maar wel de tijd en plaats.

2. Unieke breking met de ons bekende natuurwetten.

Wonderen die uitsluitend als een schending van normale oorzaak-gevolg-relaties kunnen worden beschouwd. Voorbeelden: de maagdelijke geboorte en de unieke opstanding van Jezus Christus uit de dood, de opname van de christenen bij Jezus' wederkomst. Bij nader inzien gebeur(d)en ook om ons heen toch talloze onverklaarbare dingen, zoals genezingen, uitredingen door engelen, bevrijding van bezetenen en zelfs opwekkingen uit de dood.⁵

God laat niet wonderen gebeuren om het leven eens verrassend op te fleuren of om verbazing op te wekken, maar wonderen gebeuren met een theologische bedoeling. Het zijn dus geen losstaande magische gebeurtenissen.

Definities van een wonder

Een wonder is

- (in het bijzonder) gebeurtenis, tegen de natuur van de dingen, die aan de directe tussenkomst van God of aan goddelijke machten wordt toegeschreven, synoniem: mirakel. (van Dale⁶).
- iets buitengewoons, ongebruikelijks, uitzonderlijks, onvoorspelbaars en een uitzondering op de regel.
- goed als het eigenlijk té ongeloofwaardig is. Je moet het niet kunnen verzinnen. Het moet onverklaarbaar zijn.⁷
- de overtreffende trap van toeval.
- een onverwachte of verbazingwekkende gebeurtenis die mensen nadrukkelijk toeschrijven aan een positieve ingreep van Hogerhand.⁸
- een onverklaarbare gebeurtenis, een onverwachte ontwikkeling, een uitreding op een moment dat een zaak er hopeloos voorstaat, iets buitengewoons, iets wat tegen de natuurlijke gang van zaken ingaat. Het heeft altijd een element van verrassing.
- een zichtbare, uiterlijke en buitengewone uiting van (Goddelijke of satanische) macht, die verbazing wekt en een geestelijke betekenis heeft.⁹

- schending van natuurwetten door een godheid.¹⁰
- een schending van de natuurwetten, en aangezien deze wetten via betrouwbare en onveranderlijke ervaring zijn vastgesteld, is het bewijs tegen een wonder uit de aard der zaak zo totaal als welk argument dat men vanuit de ervaring dan ook maar kan voorstellen.¹¹

Deze laatste definitie komt van David Hume, de beroemdste tegenstander van wonderen. Hij veronderstelt hier dus eerst dat geen redelijk mens kan geloven dat de natuurwetten geschonden kunnen worden en concludeert vervolgens dat wonderen niet kunnen voorkomen omdat hij ze als schendingen van de natuurwetten omschrijft. Hij veronderstelt als een axioma dat natuurwetten nooit en te nimmer kunnen wijzigen. Is dat inderdaad zo? Deze Schotse filosoof Hume scoort wel met een ander punt: sinds mensenheugenis zijn er altijd lieden geweest die de meest fantastische verhalen vertelden, zonder dat zij zich helaas om het waarheidsgehalte bekommerden¹². Ik zag twee beren broodjes smeren, o het was een wonder! Bedrog en misleiding sluiten echter de waarheid niet uit.

Wonderen nu

Van de theorie nu eerst even naar de praktijk. Dat wonderen tegenwoordig lang niet altijd 'broodje aap'-verhalen zijn, blijkt

uit het jarenlange televisieprogramma 'Wonderen Bestaan' van de KRO. Daarin vertelden en vertellen gewone mensen over de onverklaarbare gebeurtenissen die zij meemaakten. Hun opzienbarende, frappante en soms spannende verhalen zorgden voor een verrassende kijk op onze dagelijkse realiteit en geniet veel belangstelling. De uitzending van 23 juli 2007 werd door 945.000 kijkers bekeken.¹³ Dit programma heeft in de afgelopen twee jaar meer dan duizend brieven binnengekregen met moderne wonderen, waarin moderne middelen zoals telefoons, radio's en horloges een rol spelen. Meer dan de helft van deze wonderverhalen valt onder de noemer: eigentijds-religieus. Professor dr. Anne Marie Korte trekt conclusies na onderzoek van ruim vijfhonderd wonderbrieven. We laten haar ingekort aan het woord:

Het blijkt dat de meeste wonderervaringen gaan over gered worden van of ontsnappen aan ongelukken, een gunstige afloop van ziekte en zwangerschap, getroost worden na het overlijden van dierbaren, het terugvinden van dierbare personen en voorwerpen of het vervullen van een diepe wens. Een derde van de vertellers schrijft dat het meemaken van een wonderbaarlijke ervaring een duidelijke uitwerking op hen heeft gehad. ... De briefschrijvers vermelden dankbaar te zijn, getroost, bevrijd te zijn van angst, de zekerheid te hebben gekregen dat dierbare overledenen het goed maken, het besef te

hebben gekregen dat er 'meer' is, dat zij zich gedragen of beschermd voelen of dat hun geloof in God hiermee is begonnen, bevestigd of hersteld.

Drie referentiekaders

De kleinste groep is het klassiek-religieuze wonderverhaal, dat in zuivere vorm in 15% van de brieven voorkomt. De volgende groep qua omvang is het niet-religieuze wonderverhaal, te vinden in zo'n 25 % van de brieven. Beide groepen vormen de uitersten van het spectrum. In het midden daarvan treffen we de grootste groep aan, te weten het **eigentijds-religieuze** wonderverhaal. Met de mengvorm meegeteld beslaat dit type meer dan 60% van de wonderverhalen.

Kenmerkend voor een wonderverhaal met een **klassiek-religieus** interpretatiekader is dat volgens de verteller een optreden of ingrijpen plaats vindt van God. Het bestaan van God en de verwachting dat God wonderen kan verrichten zijn hier al vooraf gegeven, een veronderstelling die uiteraard niet alleen in het christendom, maar ook in het jodendom, de islam of andere religies be-

staat. In deze collectie is het echter voor het merendeel een katholiek wonderverhaal. De wonderen die plaatsvonden worden dan ook in veel gevallen aan Jezus, Maria, heiligen en engelen toegeschreven. Verder zijn er in dit type verhaal meestal verwijzingen naar een religieuze setting of context: er is sprake van een religieuze leider of voorganger, van een kerk, een kapel, een bedevaartsoord, of een hoekje thuis met een heiligenbeeld. In veel gevallen wordt dit wonder voorbereid of afgesmeekt door een pelgrimstocht, een belofte, een serie gebeden (b.v. een noveen) of het branden van een kaars.

Niet-religieus referentiekaderVoorbeeld:

Een vrouw erft 75 euro van haar overleden ome Ko. Wanneer zij met dat geld iets gaat kopen, krijgt zij als wisselgeld een briefje van 10 euro terug. En daarop staat tot haar grote verbazing geschreven: ' veel plezier ermee, ome Ko. '(KRO-brieven dossiernr. 412) Wonderen die worden verteld vanuit een niet-religieus interpretatiekader zijn een bijzonder verschijnsel. Het ervaren van een wonder veronderstelt niet noodzake-

lijk een religieuze grondhouding: je hoeft niet gelovig te zijn om een wonder mee te maken! Inhoudelijk bestaan ze uit een hoge mate van toeval of een onverklaarbare samenloop van omstandigheden. Dit type wonderverhaal wijkt qua structuur en vorm nogal af van de twee andere typen: er is wel verbazing en verwondering, maar vrijwel geen schroom om de gebeurtenis te vertellen. Bij dit type verhaal zit vaak geen nadere of diepere duiding en er worden ook vrijwel geen effecten van beschreven of persoonlijke consequenties uit getrokken. In de helft van de gevallen betreft het hier reddingsverhalen of het terugvinden van personen en voorwerpen. We vinden hier geen contact met een andere werkelijkheid, vrijwel geen verschijningen, geen mensen die zelf bijzondere gaven hebben en weinig genezingen, en zeer weinig contacten met dierbare overledenen.

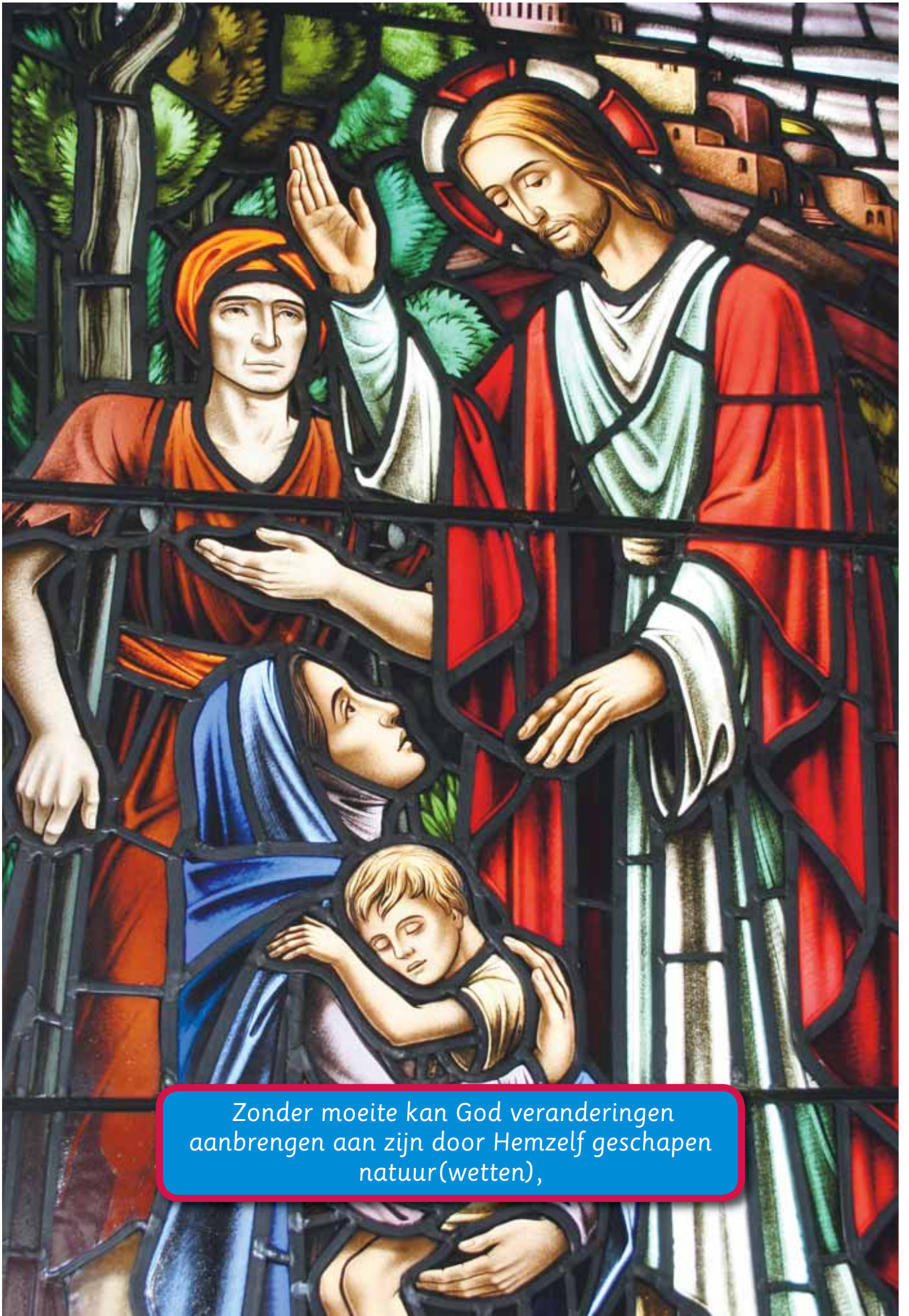
Interpretatie: Geloof hechten aan wonderverhalen

Bijna 80 % van de wondervertellers hanteert geen klassiek-religieuze referentiekader.

De wonderen die plaatsvonden worden dan ook in veel gevallen aan Jezus, Maria, heiligen en engelen toegeschreven.

Zonder moeite kan God veranderingen
aanbrengen aan zijn door Hemzelf geschapen
natuur(wetten),

Het ervaren van wonderen is dus grotendeels los komen te staan van kerkelijke of andere klassieke religieuze instituties. Dat is geen opzienbarend nieuws, want het sluit goed aan bij de resultaten van recent godsdienstsociologisch onderzoek, dat momenteel nog maar een derde van de Nederlanders zich tot een kerkgenootschap rekent. Maar dat de rol van de gevestigde religieuze instellingen bij het ervaren en interpreteren van wonderervaringen in het dagelijks leven zo klein is geworden, geeft wel extra te denken. Je zou verwachten dat juist bij wonderervaringen, die vaak van grote persoonlijke betekenis zijn en die zo sterk met vragen van dood en leven en zingeving van het bestaan te maken hebben, deze kloof minder groot zou zijn. Het omgekeerde blijkt dus het geval. Speelt hierin mee dat de gevestigde kerken gewoonlijk niet zoveel geloof hechten aan dit soort persoonlijke en kleinschalige wonderverhalen, of is het eerder zo dat de vertellers al bij voorbaat weinig geloof hechten aan wat de gevestigde religieuze instituties over hun wonderervaring zouden kunnen zeggen?

Volgens mij ligt hier niet alleen een kans maar ook een opdracht voor de christelijke kerken en de andere gevestigde religieuze gemeenschappen. Zij kunnen voor het coachen van hedendaagse wonderervaringen aansluiten bij de schat aan wonderverhalen uit hun eigen tradities. Belangrijk lijkt me daarbij dat zij niet de waarachtigheid of de wetenschappelijke onverklaarbaarheid van wonderen voorop zetten, iets wat vooral in de rooms katholieke kerk in de afgelopen

twee eeuwen hoge vlucht heeft genomen, maar dat zij zich richten op de betekenis en het effect van de wonderervaringen.¹⁴ Tot zover dr. de Korte.

Uit een ander onderzoek blijkt inderdaad dat het geloof in wonderen toeneemt, en tegelijkertijd de betrokkenheid bij kerk afneemt. Het is typerend dat juist onder jongeren (van 18-30 jaar) het 'wondergeloof' het sterkst is (46%). Verder blijken Protestantisme meer in wonderen te geloven dan Rooms Katholieken en vrouwen meer dan mannen.¹⁵

Wonderen en de natuurwetten

Is dit een tv-programma louter voor goedgegelovigen of bijgelovige mensen, uit op sensatie? Of is ons waarnemingsvermogen te beperkt en ons geloof vaak te klein?! Wij vertrouwen vaak op ons verstand, wat heel beperkt blijkt, en op onze vijf zintuigen, die echter zo gemakkelijk te misleiden zijn. Je kan tegen wonderen inbrengen dat natuurwetten onveranderlijk zijn. De Nederlandse joodse filosoof Spinoza¹⁶'s argumentatie verloopt als volgt:

1. wonderen zijn schendingen van natuurwetten
2. natuurwetten zijn onveranderlijk
3. het is onmogelijk om onveranderlijke wetten te schenden
4. daarom zijn wonderen dus onmogelijk.

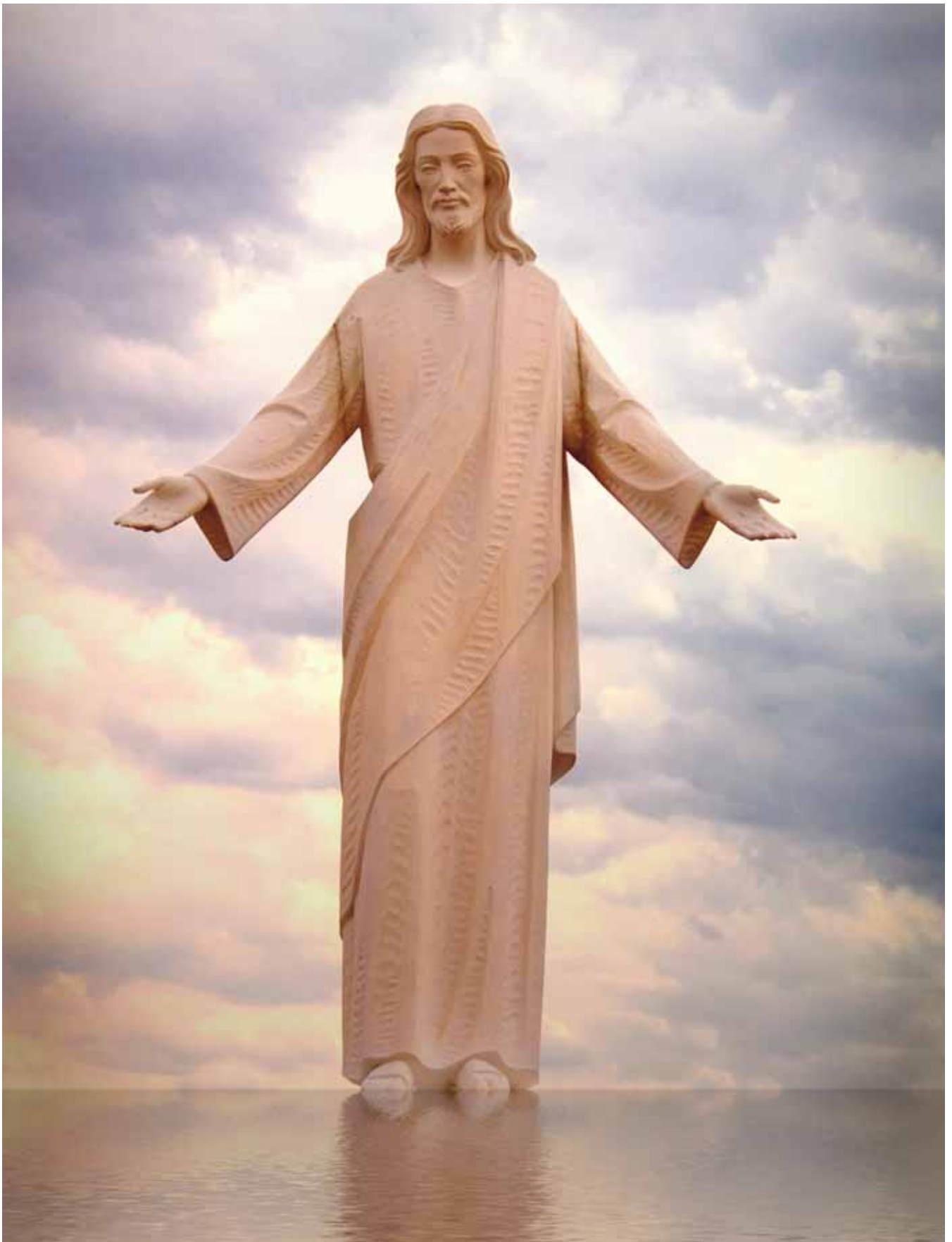
Zijn redenatie lijkt logisch maar klopt toch niet. Dat natuurwetten onveranderlijk zijn, is een axioma, een onbewezen grondregel. Natuurwetten veroorzaken in feite

niets, maar beschrijven slechts datgene wat regelmatig in de natuur gebeurt. Is het onze kennis of juist onze onwetendheid dat van een gebeurtenis een wonder maakt? De wetenschap heeft niet de absolute waarheid in pacht. Het is waar totdat of tenzij het tegendeel blijkt. Als je gelooft dat God, de Schepper is en dus almachtig is, dan zijn wonderen zonder enig probleem niet slechts mogelijk, maar vanzelfsprekend. Zonder moeite kan God veranderingen aanbrengen aan zijn door Hemzelf geschapen natuur(wetten), bijvoorbeeld aan de zwaartekracht, zoals Jezus die over het water liep en zijn Hemelvaart.

Wereldbeeld

Geschieden wonderen alleen bij goedgegelovige of bijgelovige, dus domme mensen, maar passen niet bij goed opgeleide moderne westerse mensen? Ons wereldbeeld is een gesloten systeem van door ons doorgronde wetten en gebeurtenissen, waarin voor het bovennatuurlijke geen plaats is. Geloven dat het fysieke universum gesloten is en dat er daar buiten niets bestaat, getuigt van een gesloten wereldbeeld dat is als een gesloten kartonnen doos. Daartegenover kun je geloven dat er inderdaad een fysiek universum bestaat, maar dat dit open is en dat daarbuiten iets is wat we God noemen. God heeft die 'doos' geschapen. Hij kan als het ware zijn hand in deze doos steken en iets daarin veranderen. Zulke dingen noemen we wonderen.¹⁷ Anders gezegd: als een grote

componist heeft God de vrijheid om zijn eigen muziekregels te doorbreken. God is soeverein, vrij om te handelen en geen prutser zodat Hij genoodzaakt zou zijn om ontsporingen door wonderen recht te zetten.

Voor ons westerlingen is het wellicht vreemd, maar de wereld blijkt groter dan het eenzijdig ontwikkelde westen. In Azië en Afrika bijvoorbeeld blijkt men vanzelfsprekend rekening met het bovennatuurlijke te houden. Wij, 'nuchtere'

westerse mensen, hebben echter meestal een zogenaamd 'gesloten wereldbeeld' en missen een antenne voor het spirituele. In dit alles is het belangrijk om onze vooroordelen te onderkennen. Toen de koning van het warme Siam van de Nederlandse

ambassadeur vernam dat water in Holland bevriest en zo sterk wordt dat het een olifant kan dragen, kon hij dat eenvoudigweg niet geloven. Dat was in zijn belevingswereld nog nooit vertoond, dus... De bijbel en de christelijke kerken hebben niet het alleenvertoningsrecht op wonderen. Gebedsgenezing in de islam is razend populair.¹⁸ Verschijnselen als medicijnman, sjamaan, witte en zwarte magie, enzovoort geven geen zielig bijgeloof weer, maar duiden op een voor ons onzichtbare maar toch werkelijk werkzame wereld. Alle wonderloochenaars ten spijt: uit de klassieke oudheid, de eerste eeuwen, de Middeleeuwen, de rooms-katholieke wereld (Lourdes) als ook de protestantse waaronder de pinksterbeweging, zijn wonderen bekend.¹⁹ Er schijnen meer christenen te zijn die erkennen dat vroeger, in bijbelse tijden, wonderen geschieden dan gelovigen die erkennen dat wonderen nu nog steeds voorkomen. Kerkvader Augustinus heeft ook eerst verkondigd dat wonderen na de tijd van het Nieuwe Testament niet meer nodig zijn. Maar aan het eind van zijn leven is hij tot inkeer gekomen en heeft nog zo'n zeventig genezingswonderen zelf meegeemaakt.²⁰ De Amerikaanse theoloog B.B. Warfield beweerde dat bovennatuurlijke gaven beperkt waren tot de apostolische tijd.²¹ De Scofield Bible die de bedelingenleer of dispensatieleer aanhangt, onderstreept deze mening. Maar wonderen blijken echt in allerlei tijden (Oude en Nieuwe Testament, kerkgeschiedenis tot en met de recente zendingsgeschiedenis) en op allerlei plaatsen voor te komen.²² Is de bijbel door die wonderen wel geloofwaardig?

Wonderen in de bijbel

In de bijbel vinden we nogal wat wonderen, die ook wel **tekenen** (bewijs van Gods macht) of **krachten** worden genoemd. Wonderen horen bij de manifestatie van het koninkrijk van God. Het doel van die wonderen is theologisch, beter theo- of christocentrisch. De bewering dat de bijbel vol staat met wonderen is onge nuances. Zuivere objectiviteit bestaat niet. Bij geschiedschrijving is weergave van de naakte feiten essentieel. Gods woord is heel sober in de beschrijving van wonderbaarlijke gebeurtenissen. Er staan wel veel wonderen in, maar er zijn ook eeuwen dat er schijnbaar niets spectaculairs gebeurt. Naast de wonderbaarlijke schepping zien we vooral wonderen rond het heilshistorisch handelen van God rond de uittocht (exodus), de profeten Elia en Elisa en het optreden, zijn komst en straks wederkomst van de Here Jezus. Marcus wijdt 209 van de 666 verzen (31%) aan wonderen, terwijl Johannes slechts zeven wonderen noemt. Wie vooral spektakels

en sensatie in de bijbel zoekt heeft er nog niet veel van begrepen. Die wonderen, tekenen en krachten zijn een manifestatie en bewijs van Gods macht en een meer specifiek bewijs van de goddelijkheid van Jezus. Waar Gods koninkrijk in de zending baan breekt, speelt zich een confrontatie tussen de machten af. Logisch dat we in zulke situaties vaak lezen van wonderen. Sommige charismata of geestesgaven zijn wonderbaarlijk. Patiënten genezen wonderbaarlijk na gebed en de ziekenzalving. Steeds meer christenen erkennen dat de zogenaamde streeptheologie onhoudbaar is. Alle gaven waren niet slechts voorbehouden aan bijbelse tijden. Toen Jezus zijn discipelen ter navolging van Hemzelf erop uit stuurde, waren wonderen op z'n zachts gezegd onvermijdelijk.²³ Wonderen zijn voorproefjes van het koninkrijk van God wat er al is, maar wat vooral ook nog moet komen. Bij ernstige problemen kun je zo verlangen naar wonderen, naar een toverstafje. Maar dat komt alleen voor in een sprookje. Of toch niet? Beroemd zijn de staven van Mozes en zijn broer Aäron

Menselijke glossolalie en goddelijke tongentaal kunnen en moeten onderscheiden worden.

(Ex. 4, 7, 8, 17, Num.17, 20), minder bekend is de staf van een engel die de richter Gideon ontmoette (Richt. 6:21). De staf van Elisa was op zich machteloos, maar zou in handen van deze profeet een zieke of dode beter of zelfs levend moeten maken (2Kon.4:29-31). Vaker zullen we echter moeten accepteren dat we nog in een gebroken wereld leven, waar lijden eerder regel dan uitzondering is.

De bron

Kritiekloos alle wonderverhalen als waar accepteren getuigt van naïviteit. Goochelaars doen alsof ze onmogelijke wonderen verrichten door snelle handigheidjes en gezichtsbedrog. Deze trucs zijn verklaarbaar, onschuldig en na oefening te imiteren.

Er blijkt een geestelijke, voor mensen meestal onzichtbare, maar toch reële wereld te zijn, die nog wonderbaarlijker dan de zichtbare wereld is. Joden, christenen en moslims (om niet meer te noemen) zijn overtuigd van het bestaan van engelen. Jezus bevrijdde mensen die door

demonen waren bezeten. Niet alleen in de Bijbel nemen mensen abnormale of paranormale gebeurtenissen waar. Niet alles wat paranormaal is komt automatisch van God! Gods tegenstander (= satan) is eveneens in staat om verbazingwekkende wonderen te verrichten. Financieel gewin, manipulatie door macht, grensloze fantasie en moedwillig bedrog kunnen ten grondslag van zogenaamde wonderen liggen. Zo blijkt een beroemd verhaal van de engelenwacht rond ds. Smijtegelt echter toch niet echt gebeurd te zijn.²⁴ Niet al het onverklaarbare getuigt dus van goddelijke activiteit. Satan, de aap van God, imiteert alles wat waardevol is, dus ook wonderen. Zo is het een historisch feit dat het spreken in tongen en profetie in heidense kringen bekend waren, al vóór het begin van onze jaartelling. Menselijke glossolalie en goddelijke tongentaal kunnen en moeten onderscheiden worden.²⁵ Indien het spreken in vreemde talen een activering van de Mariaverering en een intensere beleving van de eucharistie oplevert, is niet de heilige Geest de bron. Aan de vruchten kent men de boom. Er is sprake van sensationele schijn-genezingen, in feite bedrog dus. Sommige zogenaamde 'genezers' misleiden bewust het publiek vanwege het geld en/of aanzien. Denk bijvoorbeeld aan de tovenaars aan het hof van farao, die ook stokken in slangen konden veranderen (Ex. 7:11,22, 8:7,8). De zonen van de Farizeeën (Mat. 12:27, Luc. 11:19), Simon de magiër (Hand. 8:9-24) en Elymas (Hand. 13:8-12) verrichtten wonderen, maar niet met God als bron.²⁶ Als satan zijn 'diensten' aanbiedt (zwarte of witte magie, spiritisme, occultisme, astrologie, enz.), zit er altijd een giftige adder onder het gras. Zijn slogan is 'koop nu, betaal later'. Het bijbehorende forse prijskaartje zit er stevig aan vast. Menig alternatief therapeut zal belijden een bepaalde genezingscapaciteit van God te hebben ontvangen, maar heeft grote moeite om de naam van de Here Jezus Christus uit te spreken, laat staan om Hem te aanbidden. Als iemand daarentegen van harte belijdt dat Jezus Heer is, is dat de goede basis en dan natuurlijk niet een zelf-bedachte Jezus, maar de Here Jezus uit Gods woord. Iemand kan oprecht bezig zijn, maar toch in strijd met Gods woord handelen. Niet het "Here Here" zeggen, maar het doen van de wil van de Vader is beslissend, (zie Matt.7:21, 23:3).

Vijftien 'wonderstellingen'

1. Het staat God altijd vrij om een wonder te doen of niet, Hij is immers God en dus soeverein. De Wonderdoener, de Gever is nog altijd meer dan het wonder en de gave. God kan alles wat Hij wil, maar God wil niet alles wat Hij kan. Hij is oneindig veel meer

- dan slechts een wegwacht voor pechgevallen of sinterklaas die de lijstjes moet vervullen. Dat God onveranderlijk is, wil niet zeggen dat Hij altijd op dezelfde wijze optreedt. Staar je nooit blind op slechts één manier van redding (het water van Betesda dat sporadisch geneeskrachtig werd, Joh. 5:1-9), maar richt je altijd op Jezus. Als je (nog) geen wonder hebt beleefd, kan je God niet dwingen of omkopen om wel een wonder te doen.
2. Wonderen zijn nooit een doel op zich maar een middel. De bedoeling van een wonder is dat je tot geloof komt (Joh. 2:11, 4:53, 7:31, 11:45, 20:29-31, Hand. 9:35, 42, 13:12) of dat je God gaat verheerlijken (Mat. 9:8, 15:31, Marc.2:12, Luc. 5:25,26, 7:16, 13:13, 17:15, 18:43, 19:37, Joh. 11:4, Hand. 19:17), ter bevestiging van Gods dienstknecht. (Ex.4:5)
 3. Wonderen kunnen je sterk bemoedigen, zoals na de opwekking uit de dood van Eutychus (Hand. 20:12) of na de dood van Jezus. De opdracht was om vissers van mensen te worden. Ter bemoediging weer een wonderbare visvangst (Joh. 21:1-11).
 4. Geloof van de patiënt, en/of de omstanders en/ofde genezer is vaak een voorwaarde voor een wonder (Mat.8:13, 9:2, 22, 27-31, 13:58, 15:28, 17:20, 21:21, 22, Marc. 2:5, 4:40, Hand. 3:16, 14:9, enz..)

5. Wonderen kunnen anderzijds nauwelijks indruk maken: valse profeet werd als straf met blindheid geslagen, toch maakte juist het Woord nog meer indruk (Hand. 13:12).
6. Wonderen geven geen garantie dat men gaat geloven: (Mat. 11:20-23, Marc. 6:52, Luc.10:13, 16:30, 22:51,54, Joh. 12:37, Hand. 2:22,23) Ontelbare mensen hebben immers zelf gezien hoe de Here Jezus patiënten genas en zelfs gestorvenen uit de dood opwekte, maar desondanks geloofden velen toch niet in Hem.
7. Wonderen zijn niet bedoeld om aan de sensatiezucht van de mensen te voldoen. Jezus gaf Zich absoluut niet als amusante tovenaars uit (Mat. 12:38, 16:1-4, Marc. 15:32, Luc. 4:23-30, Joh. 2:18).
8. Een wonder van God is een werking van genade, dus letterlijk gratis of onbetaalbaar en zonder negatieve bijwerkingen. Door genadegaven worden soms wonderen verricht, maar dat is dus geen menselijke verdienste. Gehazi heeft deze les door schade en schande moeten leren (2 Kon. 5). Zie ook Hand. 3:6, 20:33, 16:16.
9. Het is niet minder een wonder als iemand tot geloof in de Here Jezus als Heiland komt, of als een gelovige patiënt, die niet is genezen, toch vrede, blijdschap en geduld heeft. In alle omstandigheden is de genade van

- de Heer genoeg (2 Kor. 12:9).
10. Het streven naar wonderen, als bewijs van geestelijk leven, is niet Gods wil. De Joden verlangen tekenen, de Grieken zoeken wijsheid, maar wij prediken de gekruisigde Christus. (1Kor. 1:23). Wonderen en tekenen volgen (Marc. 16:17), dus ga ze niet achterna.
 11. Wonderen doen is geen ultiem bewijs van geheiligd geestelijk leven. Jezus distantieert zich van profeten, exorcisten en andere geestelijke krachtpaters, omdat deze niet door de enge poort zijn binnen gegaan (Mat. 7:13-23). Valse broeders, valse profeten, valse leraars, valse getuigen en valse messiassen zijn helaas een gegeven. Omdat kaf en koren vermengd opgroeien, is toetsen van bovennatuurlijke fenomenen dus echt noodzakelijk.
 12. Wonderen kunnen goed samen gaan met de niet spectaculaire weg van de natuurlijke geleidelijkheid. Gewone medische zorg is voor een christen goed acceptabel. Lucas was immers een gewaardeerde arts (Kol. 4:14). Zie ook het apocriefe boek Jezus ben Sirach 38:1-16.
 13. Wonderen zijn bedoeld als een bevestiging van Jezus de Christus, zijn volgelingen (discipelen, later apostelen) en een voorproefje van het zich baanbrekende koninkrijk van God (Mat. 10:7, 11:12, 8, 12:28).
 14. Wonderen rationeel controleren is een legitieme zaak (Mat. 8:1-4, Lev. 14:1-32, Marc.1:40-45, Luc. 5:12-16).
 15. Wonderen zijn niet altijd gegarandeerde werkingen van God. Satan is een meester-imitator. Zie teksten hierboven.

Laten we dus op onze hoede zijn, niet alles bij voorbaat sanctioneren, maar evenmin te klein van God denken!

drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk

- 1 drs. Piet Guyt, Is "Een Cursus in Wonderen" uit God of niet? Promise juli 2000, pp. 3-12, ook te vinden op www.stichting-promise.nl
- 2 Enkele gidsen in het schemerige land:
- * drs. E.C. van Balen en anderen, *Mag ik alternatief behandeld worden?* (Leiden: Groen & Zoon, 1993), 278 pp.
- * Gerard Feller en anderen, *Tovenaars van de 20e en 21e eeuw Gezondheid en de 'new age' Een kritische behandeling van "moderne" alternatieve therapieën* (Hoornaar: Gideon, 1995), 288 pp.
- * dr. W.J. Ouweneel, *Het domein van de slang christelijk handboek over occultisme en mysticisme* (Amsterdam: Buijten & Schipperheijn, 1982), 400 pp.
- * Derek Prince, *Toetsing van wonderen & tekenen Bescherm je hart tegen misleiding* (Beverwijk: DPM Nederland, 2e druk 2006 volledig herziene versie)
- * Bram Krol, *Aangetrokken tot het wonderlijke Nieuwe ontwikkelingen in de charismatische kring* (Hoornaar: Gideon, 1997)
- * drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk, *Toetst Alles Waarheid en leugen in de christelijke gemeente* (Heerenveen: Barnabas, 1999)
- 3 J.H. van Bommel hoofdstuk 16: *Een wereld vol van wonderen uit En God beschikte een worm Over schepping en evolutie*, Onder redactie van Cees Dekker, Ronald Meester en René Woudenberg (Kampen: Ten Have, 2e druk mrt. 2006)
- 4 C.J. Collins, *Science and Faith: Friends or Foes?* (Wheaton: Crossway, 2003), hst.11, geciteerd in Cees Dekker, René van Woudenberg en Gijsbert van den Brink (red.) *Omhoog kijken in platland* (Kampen: Ten Have, 2007) hst. 9; *De lange schaduw van David Hume: wonderen en wetenschap*, p. 190
- 5 Hedendaagse opstandingen uit de dood in de literatuur:
- * Douglas Mc Bain, *Discerning the spirits* (London: Marshall Pickering, 1986), pp. 35, 65, 69
- * Theanne Boer, *Omega -verhalen uit de bovennatuurlijke werkelijkheid* (Kampen: Kok/Voorhoeve, 1997), pp.105-108
- * Ds. Reinder Bruinsma, *Wonderen -wat kunnen christenen daar nog mee?* (Kampen: Kok: 1991) pp. 82, 83, 92
- * Betty Heynis, *Omega -wonderen in deze tijd* (Kampen: Kok/Voorhoeve, 1996), pp. 116-127
- * Dr. Kurt E. Koch, *God onder de Zoeloes – opwekking in Zuid Afrika* (Heerlen: de Stem, 1976 (?)), pp. 163-168
- * Dr. K.J. Kraan, *opdat u genezing ontvangt Handboek voor de dienst der genezing* (Hoornaar: Gideon, 1e druk 1973, 3e druk 1974), pp. 362-367
- * René Monod, *De bidders van Korea de geschiedenis van de Koreaanse opwekking* (Groede: Pieters BV / Zeist: st. De ondergrondse Kerk, zj) p. 34 ISBN 90.6085148 X Of (Amsterdam-2 : Internationale raad van Christelijke Kerken, 1972), p. 19
- * Jan Pit, *Nooit keer ik terug* (Hoornaar: Gideon, 1980), pp. 81-88
- * Thelma Sangster, *De verscheurde sluier*, (Hoornaar, His Printing, 1e druk 1987, 5e druk 1996) Originele titel: * * *The Torn Veil* (England: Marshall Morgan & Scott Publications Ltd, 1984), pp. 113-122
- * C. Peter Wagner, *How to have a healing ministry without making your church sick* (Eastbourne: Monarch Publications, 1988), pp. 71, 74, 80, 141, 142, 172-178
- * John Wimber, *Een koninkrijk van kracht -evangelisatie door wonderen en tekenen* (Hoornaar: Gideon: 1986), pp. 179, 183, 188. 202
- * ?, *Kinderen van Ismaël*, (Rotterdam/ Den Haag: Christelijke Uitgeverij Initiaal, Amsterdam: Arabische Wereld Zending, 2002) vertaald uit het Engels 'The Children of Ishmael' (z.j.) pp. 184, 185
- 6 *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse Taal*, drs. T. den Boon en prof. dr. D. Geeraerts (Utrecht/Antwerpen: Van Dale Lexicografie, 2005), deel 3, p. 4174
- 7 Yvon Jaspers, werkzaam bij de KRO
- 8 *Wonderen passen bij postmoderen*, Prof. Dr. Hyme Stoffels in Trouw, 23-2-2002
- 9 Br. G. Winston, cursus De Pinksterbeweging, p. 2
- 10 prof. dr. L.J. van den Brom, natuurkundige en theoloog aan de faculteit godsdienst van de rijksuniversiteit Groningen
- 11 David Hume, *Enquiry Concerning Human Understanding and Concerning the Principles of Morals* (1748), geciteerd in Cees Dekker, René van Woudenberg en Gijsbert van den Brink (red.) *Omhoog kijken in platland* (Kampen: Ten Have, 2007), p hst.9; *De lange schaduw van David Hume: wonderen en wetenschap*, 182 David Hume leefde van 1711- 1776.
- 12 *Wonderen Wat kunnen christenen daar nog mee?* Ds. Reinder Bruinsma (Kampen: Kok, 1991), pp. 17-22
- 13 <http://www.feeds4all.com/item.aspx?ItemID=15071537&Page=15>
- 14 <http://www.luce.nl/publicaties/sd902>
- 15 *Wonderen hebben de wind mee*, Cor van Santen, over het onderzoek van de godsdienst-socioloog prof. dr. Hijme Stoffels, Algemeen Dagblad, 23-2-2002
- 16 Baruch (Benedictus) de Spinoza [geboren 1632 te Amsterdam en vermoord in 1677 te Scheveningen], was een Joodse pantheïst, die door mede-joden werd geëxcommuniceerd en zelfs vervloekt. Hij veronderstelde dat veel wonderverhalen later aan de bijbeltekst zijn toegevoegd. Andere bijbelverhalen zouden niet letterlijk, maar eerder symbolisch moeten worden opgevat en wellicht natuurlijk verklaard kunnen worden. *Wonderen Wat kunnen christenen daar nog mee?* Ds. Reinder Bruinsma (Kampen: Kok, 1991), p. 16
- 17 Naar seminarieprofessor Ronald Nash. Norman L.en Frank Turek, *Ik heb te weinig geloof om een atheïst te zijn* (Amsterdam:

Ark boeken, 2006), pp. 253, 254

- 18 *'Meestal gaan mijn cliënten weer gezond naar hun huis'*vreemde genezingen door charismatische moslims. Sjeik Mohammed Abdel Wahid en sjeik Mohammed Khalil uit Cairo. Reformatorisch Dagblad, 7-5-1993
- 19 *Wonderen Wat kunnen christenen daar nog mee?* Ds. Reinder Bruinsma (Kampen: Kok, 1991), pp. 30-43
- 20 *Wonderen*, Gert-Jan Schaap, interview met dr. M.J. Paul, bijlage Visie 11, maart 2006, p. 5, 6
- 21 *Een koninkrijk van kracht evangelisatie door tekenen en wonderen*, John Wimber, (Hoornaar: Gideon, 1986), p. 138
- 22 *Een koninkrijk van kracht evangelisatie door tekenen en wonderen*, John Wimber, (Hoornaar: Gideon, 1986), pp. 138-140, 178-203; *Wonderen Wat kunnen christenen daar nog mee?* Ds. Reinder Bruinsma (Kampen: Kok, 1991), pp. 30-41; George Mallone, *Those Controversial Gifts, Prophecy Dreams Visions Tongues Interpretation Healing*, (Londen / Sydney/Auckland/Toronto: Hodder and Stoughton, 1983), pp. 96-114; C. Peter Wagner, *How to have a healing ministry without making your church sick* (Eastbourne: Monarch Publications, 1988), pp.68-90
- 23 Marc. 16: 15-18, Mat. 10 (:8), Joh.14:12, 1Kor. 12, 14, enz.
- 24 K. van der Zwaag, "Geloof maakt onderzoek niet overbodig", conclusie van prof.dr. F.A. van Lieburg in het Reformatorisch Dagblad 26-2-2002
- 25 B.L. Bresson, *Studies in Ecstasy* (New York: Vantage Press, 1966) en dr. Raymond T. Brock, *De therapeutische waarde van het spreken in tongen*, deel I terreinverkenning, Parakleet 65, 1e kwartaal 1998, pp.15, 17
- 26 *Wonderen die God niet als bron hebben worden verder genoemd in Mat. 24:24, Marc. 13:22, 2 Tes. 2:9, Openb. 13:3-14, 16:14, 19:20.*

Verandering in

Als ons leven bepaald is door negatieve ervaringen die we gehad hebben, of als we zien dat het zo anders kan, of dat God het zo anders bedoeld heeft, kunnen we intens verlangen naar verandering in ons leven. Ik denk ook aan hoe we kunnen worstelen met zonden, met slechte gewoonten of met verslavingen. Vaak heb ik mensen horen verzuchten: "Ik wou dat ik dat deed!" of: "... dat ik dat niet meer deed!". Wellicht herkent u daar iets van.

Hoe komt er dan verandering in ons leven?

Verandering door verandering van denken?

Er zijn diverse benaderingen die zeggen: "Om te veranderen moet je vooral anders leren denken. Je denken bepaalt je handelen en je gevoel. Dus, als je je denken verandert, dan verander je ook je leven – je handel en wandel!" En sommige christenen voegen daaraan toe: "Je moet je denken afstemmen op wat God wil, op wat je leest in de Bijbel!". Men haalt dan Romeinen 12 vers 2a erbij: "... wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken..."

Het zou er dan in pastoraat om gaan, om mensen te onderwijzen wat de Bijbel zegt, zodat ze dat in hun denken opnemen en er zodoende vanuit leven. Nu klinkt dat dus best goed en 'christelijk' en zeker heeft ons denken invloed op ons handelen. Het is immers goed om niet vanuit emoties te leven maar ook nuchter na te kunnen denken over wat je doet. De vraag is: is een wat andere manier van denken werkelijk het antwoord? Is hiermee alles gezegd?

Als we gaan kijken naar de oorsprong van deze nadruk op het denken, komen we uit bij de Grieken rond het begin van onze jaartelling. De Grieken achtten het denken verheven en het lichaam platvloers. Je kunt zeggen: ze verhieven het menselijke denkvermogen als iets 'hogers', ten koste van het lichamelijke, de gevoelens e.d.. Dit heeft een enorm stempel gedrukt op de westerse samenleving. Toen het kennen van God en de verwondering en het gemeenschapsleven afnamen in de periode die, mijns inziens ten onrechte, wel 'de verlichting' wordt genoemd, was de vergoddelijking van het menselijke denken hetgeen overbleef. De onafhankelijke mens die zich van God los had gemaakt, onderscheidde zich in feite niet meer van de dieren. Het onderscheid werd gezocht in het denken. Vergelijk de uitspraak van Descartes: "cogito ergo sum" – "ik denk, dus ik ben". En denk ook aan de biologie en antropologie, die de huidige mens (in

tegenstelling tot zijn verre voorouders) zien als 'homo sapiens' – de denkende mens.

De onafhankelijkheid van de mens, die alles zelf wel kan be-denken, is in feite de kerngedachte van het humanistisch modernisme en reductionisme dat een enorm stempel heeft gedrukt op onze cultuur in de afgelopen tweehonderd jaar. De mens wil zelf zijn toekomst bepalen en God niet erkennen, geen ruimte laten voor een Schepper Die hem geschapen heeft en Die boven hem staat. Als christenen doen we er goed aan om ons hier niet bij aan te sluiten, zoals ik hieronder nader aan zal geven. O zeker, deze benadering lijkt aan-

Het lijkt aantrekkelijk om zelf in je verstand alles op een rijtje te hebben, en in je leven alles in je eigen hand.

trekkelijk. Het lijkt aantrekkelijk om zelf je toekomst te kunnen bepalen, zonder je te hoeven schikken onder een God Die wellicht over bepaalde zaken anders denkt dan jij. Het lijkt aantrekkelijk om zelf in je verstand alles op een rijtje te hebben, en in je leven alles in je eigen hand. Maar het is een leugen. We hebben vrijwel niets in onze eigen hand. In vergelijking met God weten we vrijwel niets. Wij kunnen onszelf als mensen niet gezond denken. Zelfs niet met de Bijbel in de hand. Ruim tweehonderd jaar modernisme heeft het leefklimaat op deze aarde niet echt verbeterd. Integendeel, zou ik zeggen. Kijk maar naar alle ellende die dagelijks in tv- en radionieuws en kranten aan ons voorbij trekt. En dan doel ik niet alleen op oorlogen maar zeker ook op de verloedering dicht bij huis – in onze eigen straten en gezinnen. In dat opzicht geef ik het post-modernisme gelijk: het modernisme heeft zijn idealen niet waar kunnen

maken; het heeft gefaald¹. De mens kan zichzelf niet veranderen – ook niet door beter te denken.

Hoe vinden we dan wél verandering?

Hierboven citeerde ik terloops al een klein stukje uit Romeinen 12. De schrijver van die brief, Paulus van Tarsus, is wel gekenschetst als een groot denker. Toch hield hij er – geïnspireerd door de Geest van God – gedachten op na die voor de Griekse Romeinen van zijn tijd shockerend moeten zijn geweest. Laten we maar eens kijken naar dat hele gedeelte uit de Romeinenbrief, en het in zijn context lezen. Ik begin even in hoofdstuk 11, bij vers 33 (nadruk toegevoegd).

"33 O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn Zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen! 34 Want: wie heeft de zin des Heren gekend? Of wie is Hem tot raadsman geweest? 35 Of wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet? 36 Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen."

Ik lees hier het getuigenis van een godsdienstleraar die – om het even in hedendaagse taal te zeggen – uit zijn bol gaat als hij in een lange brief na elf hoofdstukken even pauzeert alvorens verder te gaan met meer praktische adviezen. Wat is het dat hem uit zijn bol doet gaan, dat hem in verrukking brengt? Het is dat hij stilstaat bij Wie God is in Zijn wijsheid en grootheid en genade – zowel in Zijn gang met het volk Israël als met de christenen die niet uit een Israëliëse familie voortkwamen. Vergeleken met God is de mens maar heel erg klein. Alle kennis en wijsheid komt van God. Het stilstaan bij Wie God is brengt Paulus tot aanbidding: "Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid!" (vers 36).

En in feite geeft hij in vers 36 ook het antwoord op onze vraag, hoe ons leven veranderd kan worden: **alleen door God**. Een belangrijk onderscheid met de 'verander jezelf door anders te denken'-filosofie

ons leven

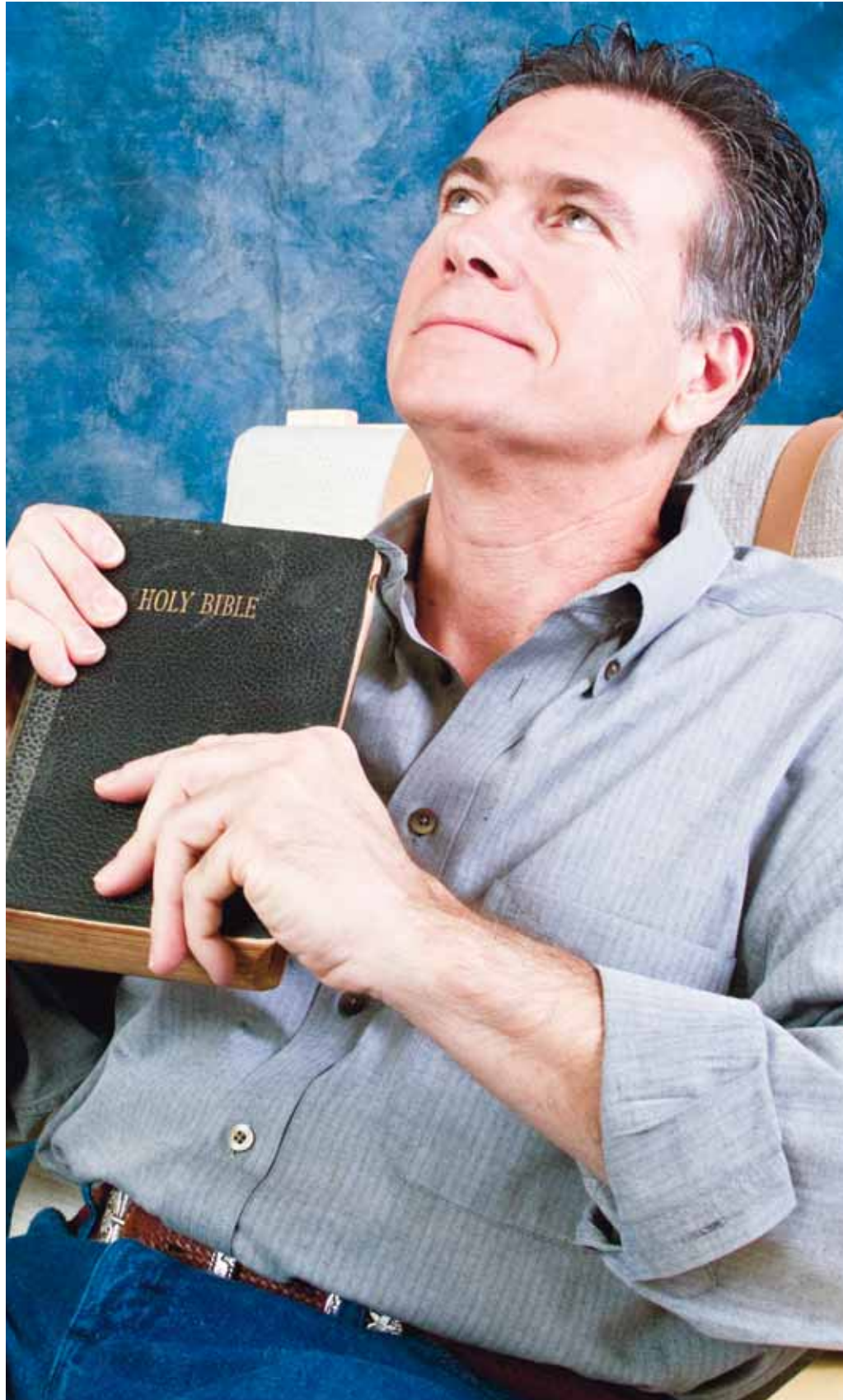
is dat hier God Zelf centraal wordt gezet, en niet de mens. Boven dit artikel had ik ook kunnen zetten: 'Over de kleinheid van de mens en de grootheid van God'.

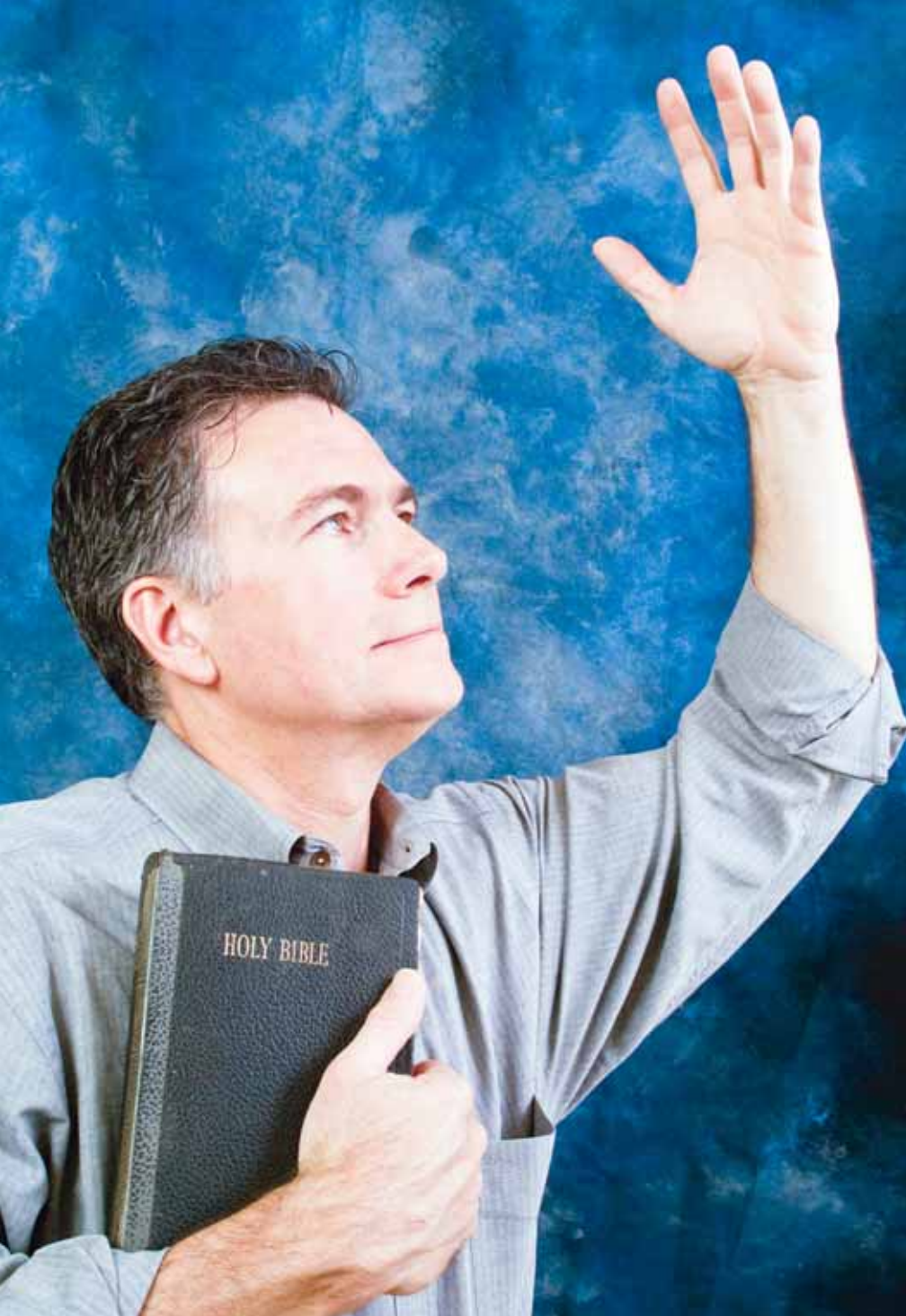
Laten we nu eens vanuit dit perspectief verder lezen in die brief aan de Romeinen: "12:¹ Ik vermaan u dan, broeders, **met beroep op de barmhartigheden Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer**: dit is uw **redelijke** eredienst."

Dit is dus het gedeelte waarvan ik zei: dat zal voor de Grieks denkenden van zijn tijd schokkend zijn geweest. Paulus vat hier de voorgaande elf hoofdstukken samen door te zeggen: als je nu ziet hoe barmhartig, hoe vergevingsgezind en ontfermend God is... Hij richt de blik van zijn lezers op het barmhartige karakter van God. Dáár begint het mee: dat we zien Wie en hoe God is, en dat we dáárvan onder de indruk komen.

De stap die daarop volgt, zegt Paulus hier, is dat we **ons lichaam** volledig aan Hem overgeven. Hij gebruikt de metafoer van een offerdier dat volledig aan een god werd gegeven – letterlijk 'opgeofferd'. Dat spreekt dus ook voor onze situatie van een offer – in de zin van iets dat je opgeeft. Je geeft je eigen (schijn)zekerheden op, je recht om zelf je toekomst te bepalen, en met je lichaam te doen en te gaan en te staan waar je wilt.

Een interessant punt is dat Paulus het hier expliciet heeft over ons lichaam. Waarom schoffeert Paulus hier in feite die Grieken die het lichaam als ongeestelijk en minderwaardig achtten, door het hier zó centraal te stellen? Dat kan niet anders dan bewust zijn. Ik denk dat het te maken heeft met het feit dat Paulus uit eigen ervaring (zie Rom.7) wist dat de zonde en de negatieve patronen vaak via ons lichaam 'binnenkomen': onze ogen zien bijvoorbeeld iets begeerlijks². Maar het geeft ook aan dat God ons lichaam wél belangrijk vindt. Dat blijkt ook uit de toevoeging: "levend, heilig en Gode welgevallig". Het lichaam omvat alles wat we denken en voelen en doen. Ons denken en voelen en doen zijn allemaal 'besmet' geraakt door de zonde. Alleen door ons bewust lichamelijk aan God over te geven, kunnen we deze 'besmetting' kwijtraken³. In die lichamelijke overgave mogen we in verrukking raken over Wie God is,

en net als Paulus Hem aanbidden. God aanbidden – dat zijn we ook grotendeels verleerd. In Paulus' tijd wist men nog iets van wat aanbidding inhoudt: dat je er je lichaam volledig bij kunt gebruiken. Communicatie-wetenschappers zeggen wel dat we meer non-verbaal, d.w.z. via onze 'lichaamstaal', zeggen dan via onze woorden. We mogen dus gaan her-ontdekken hoe we God met ons lichaam kunnen aanbidden en de eer kunnen geven die Hem toekomt.

Bijna speciaal voor de Grieken voegt Paulus er nog aan toe dat deze overgave met je hele lichaam niet meer dan 'redelijk' is; het is, ook als je er verstandig over nadenkt, het meest logische en gepaste om te doen.

Na dit vers zou de vraag gesteld kunnen worden: hoe weet ik wat een voor God

welgevallige manier is om mijn lichaam aan God te geven? En dat komt dan in het volgende vers aan de orde:

“12:2 En wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken, opdat gij moogt erkennen wat de wil van God is, het goede, welgevallige en volkomene. 3 Want krachtens de genade, die mij geschonken is, zeg ik een ieder onder u: koestert geen gedachten, hoger dan u voegen, maar gedachten tot bedachtzaamheid, naar de mate van het geloof, dat God elkeen in het bijzonder heeft toebedeeld.”

Kernwoord in vers 2 is voor mij het **erkennen**. Het gaat hier in de kern van de zaak niet zozeer over een veranderd denken, als wel over een verandering in de houding van ons hart, zoals ook blijkt uit vers

3: zijn we bereid om te erkennen dat we het zelf niet kunnen en zelf niet weten, en dat God alles beter weet? Zijn we bereid ons aan Hem te onderwerpen? Dát is, zegt Paulus letterlijk (gelet op de specifieke Griekse woorden die hij gebruikt), een enorme metamorfose, een totale omwenteling in ons denken, die ons leven niet onveranderd zal laten.

Ik moet hierbij denken aan wat Paulus schrijft in Galaten 2 vers 20: “Met Christus ben ik gekruisigd, en toch leef ik, dat is, niet meer mijn ik, maar Christus leeft in mij. En voor zover ik nu nog in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven.”

Ook hier koppelt Paulus zijn totale overgave aan God aan hetgeen Jezus voor ons gedaan heeft: Hij heeft Zichzelf in Zijn onmetelijke liefde voor ons totaal overgegeven.

Echte, radicale verandering in ons leven komt door ons dagelijks, met al wat we zijn, gewillig aan God over te geven en geen zaken 'beter denken te weten' dan Hij. Dan laten we ons dagelijks gewillig door Zijn Geest vervullen (vgl. Efeze 5:18, Romeinen 14:17) en wordt ons leven door Hem van binnenuit veranderd. We krijgen dan de eigenschappen, die kernachtig zijn samengevat in Galaten 5 vers 22: “... de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.”

Door de overgave aan God komen we in de situatie die Paulus zo vaak beschrijft als 'in Christus'. In Christus is ons leven ge- en verborgen (Kol.3). Ons leven raakt geworteld in Hem en Hij leeft in en door ons heen. Zo gaan we ook in ons leven steeds meer op Hem lijken.

Wat het grote verschil maakt

Romeinen 12 vers 1 en 2 vertoont in feite een sterke anti-parallel met enkele verzen uit hoofdstuk 1 van dezelfde brief. Daar beschrijft Paulus een aantal wan-toestanden in deze wereld. En hij geeft de oorzaak weer (let op de toegevoegde nadruk):

“18 Want toorn van God openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van mensen, **die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden**, 19 daarom dat **hetgeen van God gekend kan worden** in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard. 20 Want hetgeen van Hem niet gezien kan worden, **Zijn eeuwige kracht en goddelijkheid**, wordt sedert de schepping der wereld uit zijn werken **met het verstand**

God erkennen om Wie Hij is als genadige en barmhartige en verheven Schepper.

doorzien, zodat zij geen verontschuldiging hebben. 21 Immers, hoewel zij **God kenden**, hebben zij **Hem niet als God verheerlijkt of gedankt**, maar hun **overleggingen zijn op niets uitgelopen**, en het is **duister geworden in hun onverstandig hart**. 22 **Bewerende wijs te zijn, zijn zij dwaas geworden**, 23 en zij hebben **de majesteit van de onvergankelijke God vervangen** door hetgeen gelijk op het beeld van een vergankelijk mens, van vogels, van viervoetige en van kruipende dieren. 24 Daarom heeft God hen in hun hartstochten overgegeven aan onreinheid, zodat bij hen het lichaam onteerd wordt. 25 Zij immers hadden de **waarheid Gods vervangen door de leugen en het schepsel vereerd en gediend boven de Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid**. Amen. 26 Daarom heeft God hen overgegeven aan schandelijke lusten, want hun vrouwen hebben de natuurlijke omgang vervangen door de tegennatuurlijke. 27 Eveneens hebben de mannen de natuurlijke omgang met de vrouw opgegeven, en zijn in wellust voor elkander ontbrand, als mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende en daardoor het welverdiende loon voor hun afdwaling in zichzelf ontvangende. 28 En daar zij het **verwerpelijk achtten God te erkennen**, heeft God hen overgegeven aan **een verwerpelijk denken** om te doen wat niet betaamt:...”

Het woordspel in vers 28 is opvallend: door ons denken zijn we in staat om za-

ken te toetsen en zodoende te behouden of te verwerpen. De mens kon, zegt heel dit gedeelte, uit Gods schepping de grootheid van God zien. Dat te zien, zou ons op de knieën moeten brengen in nederige aanbidding en dank jegens God als Schepper van alles. Dit achtten we als mensen echter verwerpelijk, staat er. Daarin misbruikten we ons eigen verstand, ons denkvermogen, om tegen God in te gaan. Zodoende liet God toe dat we in dat *verwerpelijke* denken zelf ten onder gingen. Opvallend is ook dat hier in de eerste plaats zonden genoemd worden waar we intensief met ons lichaam bij betrokken zijn.

De terugweg vanuit die misère, zegt Paulus in feite in beide gedeelten, is dat we ons hart zacht maken, ons bewust zijn van onze eigen kleinheid en *God erkennen om Wie Hij is als genadige en barmhartige en verheven Schepper*. Vanuit de aanbidding en openheid voor God die dan groeit, kan Hij ons hart van binnen uit vernieuwen, wat natuurlijk zijn weerslag zal vinden in ons leven. Het grote verschil – de *metamorfose* in ons denken – is of we willen buigen voor God en op Hem willen zien. Daarom schrijft Paulus in vers 3 van het twaalfde hoofdstuk ook dat we ons denken aan moeten passen bij ons geloof.

Wijsheid van God of wijsheid van mensen

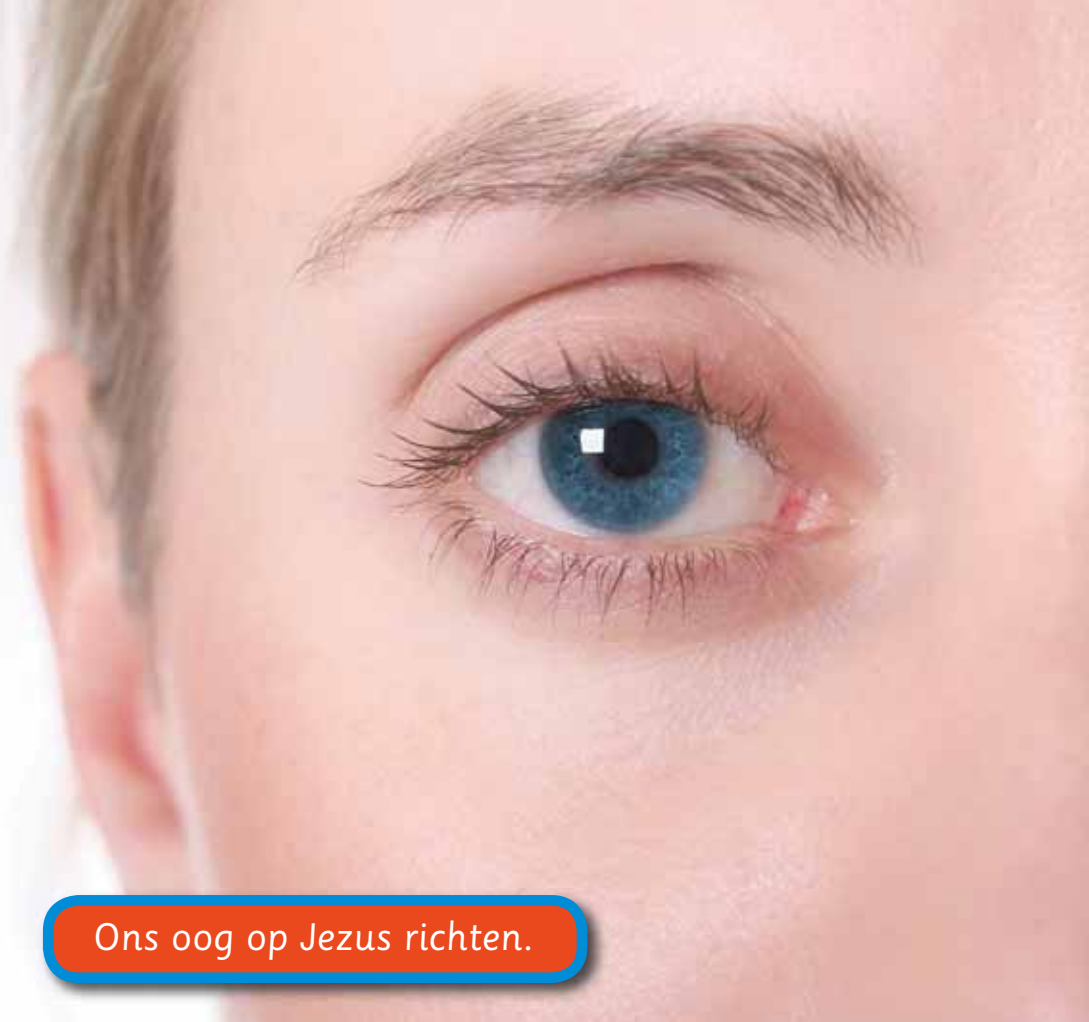
In zijn brief aan de christenen te Korinte (1:17 t/m 2:16) is Paulus wel heel erg

duidelijk over hetgeen we hierboven constateerden, waar hij menselijke wijsheid en verstand zet tegenover Gods wijsheid en genade:

“1:17 Want Christus heeft mij ... gezonden ... om het evangelie te verkondigen, en dat **niet met wijsheid van woorden**, om niet het kruis van Christus tot een holle klank te maken. 18 Want het woord des kruises is wel voor hen, die verloren gaan, een dwaasheid, maar voor ons, die behouden worden, is het een kracht Gods. 19 Want er staat geschreven: Verderven zal Ik de wijsheid der wijzen, en het **verstand der verstandigen zal Ik verdoen**. 20 Waar blijft de wijze? Waar de schriftgeleerde? Waar de redetwister van deze tijd? Heeft God niet de wijsheid der wereld tot dwaasheid gemaakt? 21 Want daar de wereld in de wijsheid Gods **door haar wijsheid God niet gekend heeft**, heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der prediking te redden hen die geloven. 22 Immers, de Joden verlangen tekenen en de **Grieken zoeken wijsheid**, 23 doch wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid, 24 maar voor hen, die geroepen zijn, Joden zowel als Grieken, prediken wij **Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods**. 25 Want het **dwaze van God is wijzer dan de mensen** en het zwakke van God is sterker dan de mensen. 26 Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werd: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken. 27 Integendeel,

work
live
eat
think
love
spirit
run
religion
office
money
start
bank
stress
sport
time
appointment
fun
social
friends
design
assignment
earn
deadline
finish
exercise
shop
train
fear
marriage
learn

Ons oog op Jezus richten.

wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen; 28 en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat, wat niets is, om aan hetgeen wel iets is, zijn kracht te ontnemen, 29 opdat geen vlees zou roemen voor God. 30 Maar **uit Hem is het, dat gij in Christus Jezus zijt**, die ons van God is geworden: **wijsheid**, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing, 31 opdat het zij, gelijk geschreven staat: Wie roemt, roeme in de Here. 2:1 Ook ben ik, toen ik tot u kwam, broeders, niet met schittering van woorden of wijsheid u het getuigenis van God komen brengen. 2 Want **ik had niet besloten iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd**. 3 Ook kwam ik in zwakheid, met veel vrezen en beven tot u; 4 mijn spreken en mijn prediking kwam ook niet met meeslepende woorden van wijsheid, maar met betoon van geest en kracht, 5 **opdat uw geloof niet zou rusten op wijsheid van mensen, maar op kracht van God**. 6 Toch spreken wij wijsheid bij hen, die daarvoor rijp zijn, een wijsheid echter niet van deze eeuw, noch van de beheersers dezer eeuw, wier macht teniet gaat, 7 maar wat wij spreken, als een geheimenis, is **de verborgen wijsheid Gods**, die God reeds van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid. 8 En geen van de beheersers dezer eeuw heeft van haar geweten, want indien zij

van haar geweten hadden, zouden zij de Here der heerlijkheid niet gekruisigd hebben. 9 Maar, gelijk geschreven staat: Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en **wat in geen mensenhart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben**. 10 Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest. Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten Gods. 11 Wie toch onder de mensen weet, wat in een mens is, dan des mensen eigen geest, die in hem is? Zo weet ook niemand, wat in God is, dan de Geest Gods. 12 **Wij nu hebben niet de geest der wereld ontvangen, maar de Geest uit God, opdat wij zouden weten, wat ons door God in genade geschonken is**. 13 Hiervan spreken wij dan ook met woorden, die **niet door menselijke wijsheid, maar door de Geest geleerd zijn**, zodat wij het geestelijke met het geestelijke vergelijken. 14 Doch een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, want het is hem dwaasheid en hij kan het niet verstaan, omdat het slechts geestelijk te beoordelen is. 15 Maar de geestelijke mens beoordeelt alle dingen, zelf echter wordt hij door niemand beoordeeld. 16 Want wie kent de zin des Heren, dat hij Hem zou voorlichten? Maar wij hebben de zin van Christus.”

Het gaat dus om God. Hij is de Bron van wijsheid en verstand. Ons menselijke verstand ziet heel veel niet of niet helder.

Een van de verzen die mij in het bijzonder opvallen in dit gedeelte is vers 12 van hoofdstuk 2: het belangrijkste wat we, volgens God, moeten **weten** is wat Hij ons in genade geschonken heeft. Hiermee zijn we weer helemaal bij wat ik zei naar aanleiding van Romeinen 11:33 – 12:1. Het is de ontroering over Gods grootheid en genade die ons motiveert om de controle over ons leven aan Hem over te dragen, en dát betekent een totale omwenteling in ons denken (zie ook vers 2) van een krampachtig ‘ik weet het’ naar een nederig en enthousiast ‘God weet het!’ – vol overgave.

Het is niet aan ons superieure denken te danken dat we gereed zijn of dat we veranderen, zegt vers 30 van hoofdstuk 1 (let op de woorden ‘verlossing’ en ‘heiliging’), maar het is **uit Christus!** Hem alleen komt de eer toe!

Het gaat om ons hart

In zijn brief aan de gemeente te Efeze is Paulus ook heel duidelijk ten aanzien van waar het om gaat bij het veranderde denken:

“4:17 Dit zeg ik dan en betuig ik in de Here, dat gij niet langer moogt wandelen zoals ook de heidenen wandelen, **in de ijdelheid van hun denken**, 18 **verduisterd in hun verstand**, vervreemd van het leven Gods om de onwetendheid, die in hen heerst, **om de verharding van hun hart**. 19 Zij hebben zich immers in hun verdoving overgegeven aan de losbandig-

heid om gretig winst te slaan uit allerlei onreinheid. 20 Maar gij geheel anders: **gij hebt Christus leren kennen.**”

Christus persoonlijk kennen, d.w.z. vertrouwd met Hem leven, staat diametraal tegenover je hart verhard. Je hart ontvankelijk maken voor Wie God is en voor wat Hij ons in Christus te zeggen heeft, heeft niet alleen met ons verstand te maken, maar ook met ons gevoel en onze intuïtie, zoals David ook al wist: “Een ding heb ik van de HERE gevraagd, dit zoek ik: te verblijven in het huis des HEREN al de dagen van mijn leven, (i) om de liefelijkheid des HEREN te aanschouwen, en (ii) om te onderzoeken in Zijn tempel.” Psalm 27:4 (nummertjes toegevoegd)

Met dat: “de liefelijkheid des HEREN aanschouwen” zijn we weer helemaal bij Romeinen 11: 33-36 en wat ik daarover zei. Daar begint het, en dan komt het willen “onderzoeken” – dus ons verstand – erbij ter verdieping van onze aanbidding en overgave.

Twoe wegen

Er zijn dus twee wegen. De eerste is: (1) zien op onszelf, denken dat we ‘t zelf wel ‘redden’ door beter ons best te doen, ‘Bijbels’ of op enigerlei wijze ‘beter’ te denken, etc.. Dit is de ‘doe het zelf’-weg van het humanistisch modernisme, van de van-God-geïsoleerde-mens die via z’n superieure ratio denkt het wel voor elkaar te krijgen om ‘beter’ te leven. Een aspect ervan is dat we dan gemakkelijk splijten: we hebben hoge idealen, maar gaan ongemerkt in de praktijk leven vanuit onze eigen armoede, vanuit onze tekorten, etc.. Om ons duisterder wordende hart te verbergen, gaan we onze buitenkant op-poetsen; ons beter voordoen dan we zijn. We gaan dan al snel ook ons lichaam en/of dat van anderen misbruiken om toch aan onze trekken te komen, of als manier om met onze emoties om te gaan. Die weg eindigt in duisternis, zoals Romeinen 1 duidelijk aangeeft.

Er is ook die andere weg: (2) zien op God, Zijn wijsheid, Zijn rijkdom, Zijn grootheid en genade, Zijn onverdiende blijdschap met ons (zie ook de artikelen over ‘De Aäronitische zegen’, ‘Levenslust en vreugde’ en ‘Ons hoogste levensdoel’ op www.12accede.nl). We gaan Hem erkennen, danken en aanbidden omdat Hij God is. Ons met geest, ziel en ja, vooral ook: lichaam – d.w.z. met al wat we denken, voelen en doen – aan Hem overgeven. We zijn niet langer gericht op wat we zelf doen, hoe goed we het doen, of zoiets. We raken vervuld van God – lyrisch over Wie en hoe Hij is. Dat is niet een beetje anders denken, wat andere ideeën of opvattingen

hier en daar. Dat is een *complete metamorfose in ons*, ja *inclusief* in ons denken. Dan gaan we echt Leven vanuit de rijkdom en genade die Hij geeft. Dan mogen we genieten van Wie God is en van Zijn liefde en genade. Dat is een leven in onderwerping aan God. We komen daardoor op onze plaats te staan, zoals we bedoeld zijn – in weldadige en liefdevolle gemeenschap met Hem en anderen.

Die weg is bij mensen onmogelijk, maar mogelijk bij God. We belijden Jezus niet alleen voor eeuwig heil, maar erkennen dat we Hem ook enorm hard nodig hebben in het leven van alledag. Hij kan immers ons leven ten goede veranderen en mogelijk maken wat voor ons onmogelijk is! Die weg eindigt dan ook in het licht bij Hem.

Ons oog op Jezus richten

Als we ons oog op Jezus richten, voorkomen we ook dat we te moe worden in onze menselijke kracht, zodat we niet zo gemakkelijk onderuit te halen zijn, zoals Hebreëen 12:2-3 aangeeft (nadruk toegevoegd):

“Laat ons oog daarbij alleen gericht zijn op Jezus, de leidsman en voleinder des geloofs, die, om de vreugde, welke voor Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is ter rechterzijde van de troon Gods. Vestigt uw aandacht dan op Hem, Die zulk een tegenspraak van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet door matheid van ziel verslapt.”

En Petrus geeft in het eerste hoofdstuk van zijn tweede brief aan dat we, juist doordat we Jezus kennen, over enorme levensveranderende bronnen beschikken. Hij zegt dan in vers 9 dat als die verandering bij iemand niet zichtbaar wordt, het eraan ligt dat die persoon bijziende is – dus niet goed verder weg kan kijken – en vergeten is hoe hij of zij gereinigd is van zijn vroegere zonden. Met andere woorden: als we ons goed herinneren hoe we door Gods barmhartigheid gereinigd zijn van onze vroegere zonden, helpt dat om, net als Jezus, naar de lange-termijn gevolgen van ons handelen te kijken (zie de tekst uit Hebreëen hierboven) en dan helpt ons dat in het veranderingsproces (zie ook Hebr.9:14, 2 Petrus 3:18 en Psalm 62).

Mooi vind ik in dit verband ook wat Paulus over zichzelf getuigt:

“Daarom is mij, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen, een doorn in het vlees gegeven, een engel des satans, om mij met vuisten te slaan, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen. Driemaal heb ik de Here hierover gebeden, dat hij van mij zou aflat. En Hij heeft tot mij gezegd:

Mijn genade is u genoeg, want **de kracht openbaart zich eerst ten volle in zwakheid**. Zeer gaarne zal ik dus in zwakheden nog meer roemen, opdat **de kracht van Christus over mij** kome. Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, smaadheden, noden, vervolgingen, benauwenissen ter wille van Christus, want **als ik zwak ben, dan ben ik machtig.**”

2 Korintiërs 12:7b-10

Daarom kon hij eerder vrijmoedig aan deze gemeente schrijven:

“Ook ben ik, toen ik tot u kwam, broeders, niet met schittering van woorden of wijsheid u het getuigenis van God komen brengen. Want ik had niet besloten iets te weten onder u, dan Jezus Christus en Die gekruisigd. Ook kwam ik in zwakheid, met veel vrezen en beven tot u; mijn spreken en mijn prediking kwam ook niet met meeslepende woorden van wijsheid, maar met betoon van geest en kracht, opdat uw geloof niet zou rusten op wijsheid van mensen, maar op kracht van God. Toch spreken wij wijsheid bij hen, die daarvoor rijp zijn, een wijsheid echter niet van deze eeuw, noch van de beheersers dezer eeuw, wier macht teniet gaat, maar wat wij spreken, als een geheimenis, is de verborgen wijsheid Gods, die God reeds van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid.”

1 Korintiërs 2:1-7

En:

“Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus als Here, en onszelf als uw dienaren om Jezus’ wil. Want de God, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus. Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, zodat de kracht, die alles te boven gaat, van God is en niet van ons.”

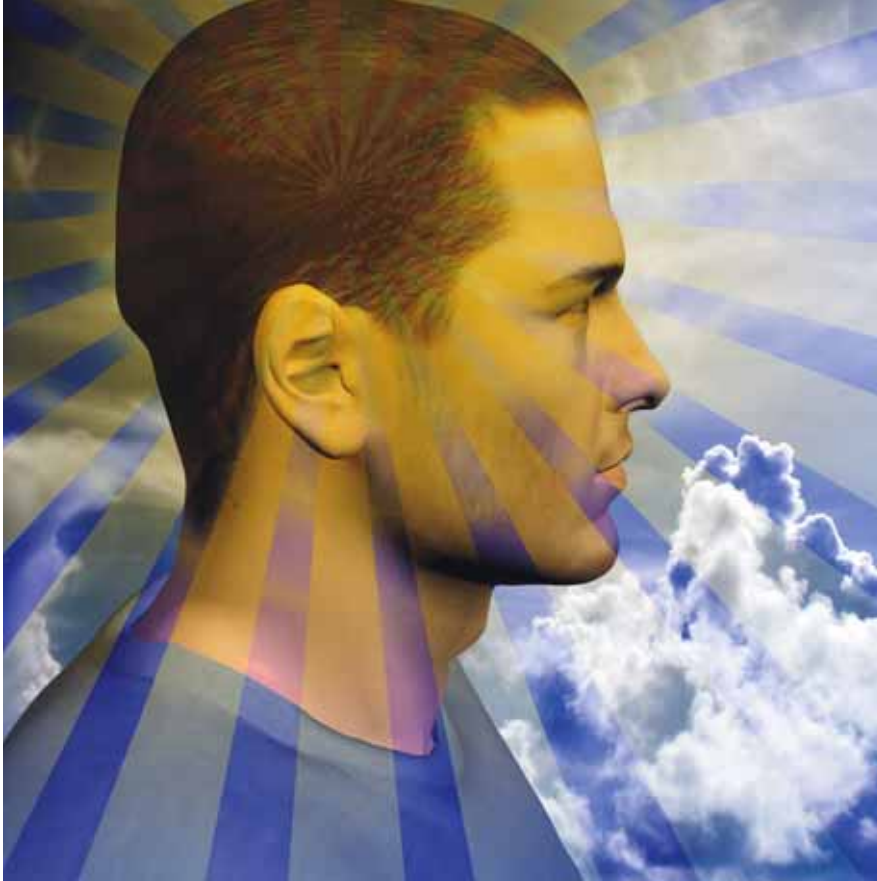
2 Korintiërs 4:5-12

Koning Hizkia als voorbeeld

In 2 Kronieken 29 tot 32 staat een prachtig voorbeeld van het bovenstaande. Men zegt wel eens dat het Oude Testament een soort plaatjesboek is bij het Nieuwe. Wel, dan is dit zeker één van die mooie illustratieve ‘plaatjes’. Het gaat over koning Hizkia, zoon van een goddeloze koning (Achaz) en een godvrezende moeder: Abia, de dochter van de priester Zacharia. Waarschijnlijk was het ook zijn moeder geweest die hem zijn naam had gegeven – Hizkia betekent: Jahweh is (mijn) kracht. En die kracht (en moed) van God had hij ook wel nodig!

Toen Hizkia koning werd, verkeerde het land Israëel is groot verval – geestelijk,

moreel, etc.. Vijanden dreigden het onder de voet te lopen. Hizkia herkent dan de genade van God en bekeert zich. Vanaf dag één is hij gericht op herstel van de verbondenheid met God en zoekt hij de blijdschap in God (zie 29:4,5). Hij zorgt ervoor dat de tempel, die afgesloten was onder het bewind van zijn goddeloze vader, weer geopend wordt, en dat er acht gegeven wordt op wat God zegt. Hizkia zorgt ervoor dat de priesters en Levieten zich reinigen, en daarna heel het volk (29:24), gevolgd door verzoening en gehoorzaamheid (30:14). Ook zorgt hij dat de lofprijzing aan God weer hersteld wordt (29:25-28,31; 30:21-22). Als gevolg hiervan heerst er grote vreugde! Het gevolg: God herstelt het land en zegent hen zeer rijkelijk (31:10). Continu zien we die wederzijdse reactie tussen God en mens. Er komt ook eensgezindheid onder elkaar (30:4) en mensen pakken hun geestelijke taken weer op (30:25-27).

Verantwoordelijkheid

We kunnen ons de vraag stellen: Wat is onze verantwoordelijkheid ten aanzien van verandering in ons leven?

Een antwoord op die vraag is: hard tegen de zonde strijden, of: goed ons best doen om heilig te leven, of: heel ijverig proberen anders te denken.

Stel, dat het lukt, wie krijgt dan de eer?

Het alternatieve antwoord dat ik hier heb aangereikt is dat het in de eerste plaats onze verantwoordelijkheid is God werkelijk God te laten zijn in al Zijn glorie en wijsheid! Dát zal een revolutie in ons

denken veroorzaken en een enorme impact hebben op ons hele leven. Dan zullen we, bewust van onze eigen kleinheid en geneigdheid tot de zonde, Hem alle eer geven en in Hem en in Zijn genade onze vreugde zoeken, en dáár vanuit leven. Dán zal God ook de eer krijgen die Hem toekomt!

Breek ik hier een lans om minder denkend bezig te zijn in ons leven? Of om ons maar

Het is in de eerste plaats onze verantwoordelijkheid God werkelijk God te laten zijn in al Zijn glorie en wijsheid

te laten drijven op emoties? Geenszins!!

Het denken is echter niet wat voorop staat. Voorop staat dat we God de plaats geven die Hem in Zijn enorme grootheid en liefde toekomt! En dát betekent een metamorfose, een totale omwenteling, niet alleen in ons denken, maar in ons héle leven, om ons in alles toe te wijden aan de God Die onze toewijding meer dan waard is.

De rol en taak van pastoraat, prediking en gemeenschap

Aan het begin zei ik dat er mensen zijn die in het kader van het modernisme zeggen dat pastoraat en prediking helpen door goede gedachten over te brengen

(educatie helpt). Ik heb dat in feite sterk gerelativeerd. Maar als dit niet de belangrijkste taak van pastoraat en prediking is, wat dan wél? Ik zie als een van de belangrijkste taken van pastoraat, prediking en in feite van elk contact tussen christenen: elkaar te bemoedigen om naar God te kijken, van Zijn liefdevolle aanwezigheid te genieten, Hem te eren, ons aan Hem over te geven en samen uit Zijn vreugde en wijsheid te putten.

Ik moet daarbij ook denken aan wat Paulus schrijft in zijn brief aan de Kolossenzen (3:16-17):

“Het woord van Christus wone rijkelijk in u, zodat gij in alle wijsheid elkander leert en bemoedigt en met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, **Gode dank brengt in uw harten. En al wat gij doet met woord of werk, doet het alles in de naam des Heren Jezus, God, de Vader, dankende door Hem!**”

Wat hier centraal staat en ons leven bepaalt is dat ons hart vol is van God en van wat Hij in Christus en door Zijn woord tot ons zegt.

In 2 Korintiërs 1:23 – 2:3 heeft Paulus het over blijdschap. Hij ziet zichzelf als medewerker aan de blijdschap van de gemeenteleden in Korinte. Een blijdschap, die, naar hij hoopt, ook haar basis vindt in Christus en in de gemeenschap met Hem en met elkaar. De kerkgeschiedenis laat overduidelijk zien dat ons eigen denken daar maar héél weinig aan toevoegt... Maar wat verwachten we ook, als we zien op de enorme oceaan van Gods gedachten, Zijn wijsheid en Zijn liefde? Die zee past toch niet in ons kleine emmertje...

Dankbetuiging

Drie mensen wil ik hartelijk bedanken: mijn vriend en taalkundige Werner Horlings voor zijn inbreng betreffende een aantal begrippen in de Griekse grondtekst van de Romeinenbrief, mijn vriend en Bijbel-leraar Hans Dercksen voor zijn opbouwende review van dit artikel, en Piet Guyt voor zijn taalkundige suggesties.

André H. Roosma

Voetnoten:

- 1 Zie ook het artikel: 'Het modernisme en de vrienden van Job' op www.12accede.nl
- 2 Ik moet hier denken aan het gebeuren uit Genesis 3: de boom waarvan de mens wist dat het niet goed was om ervan te eten zag er begerlijk uit...
- 3 Ik vind het opvallend, dat o.a. neurowetenschappers in de laatste 10 jaar steeds meer ontdekken, hoe allerlei ervaringen in ons lichaam worden opgeslagen en via emoties en via ons onderbewuste ons leven sterk beïnvloeden. Slechts een zeer klein deel van ons handelen blijkt door bewuste keuzen van ons denken bepaald te worden... Ik ben het met Paulus eens: "O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoordringelijk zijn Zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen!"...

Literatuur

Noot: in de webversie van dit artikel op www.12accede.nl zijn veel artikelen en zelfs enkele boeken via de aangegeven links rechtstreeks op te vragen.

Het onder de indruk komen van Gods grootheid en genade, en het daardoor onszelf aan Hem overgeven, waardoor ook ons leven en denken verandert, kwam ik onder andere tegen in de boeken en preken van John Piper:

John Piper, Jezus zien en ervaren – en intens van Hem genieten, Gideon, Hoornaar, 2003; ISBN: 90 6067 976 8 (vertaling, door An Molenaar, van: *Seeing and Savouring Jesus Christ*, Crossway / Good News Publ., Wheaton, 2001).

John Piper, Vechten voor vreugde, Het Zoeklicht, Doorn, 2006; ISBN 978-90-64510-91-5 (vertaling, door D. van der Schaaf, van: *When I Don't Desire God*, Crossway Books, Wheaton Ill, 2004; ISBN 1-58134-652-2).

John Piper, Verlangen naar God, De Banier, Utrecht, 2005; ISBN: 90 336 0458 2 (zie ook het artikel 'Geschapen om van God te genieten' in CV-Koers, januari 2006; en een boekrecensie erover in CV-Koers, nov. 2005.) (vertaling van: *Desiring God*, Multnomah, 2003, ISBN: 1590521196).

Toepasselijk hierbij vind ik de preek van John Piper over Psalm 43: 'Ik zal naderen tot God, mijn hoogste vreugde' (op www.12accede.nl; zie of beluister ook het Engelstalige origineel op www.desiringGod.org).

Piper – op dat moment zelf herstellende van kanker – illustreert in deze preek duidelijk hoe de Psalmist ook worstelt met zijn eigen onmacht en wat menselijkerwijs onmogelijk is. En hoe hij daarom gaat bidden om Gods licht, Gods waarheid en te zijn bij Gods altaar – de plaats van verzoening met God uit genade. Heel mooi komt naar voren wat Gods ultieme doel met ons leven is en welke stappen wij in die richting kunnen nemen.

Zie ook de website van John Piper: 'Desiring God' (www.desiringGod.org), met daarop o.a. deze preken van hem: 'Worship – The Feast of Christian Hedonism' (n.a.v. Psalm 63:5-6), 'The Happiness of God – Foundation for Christian

Hedonism' (n.a.v. Jer.32:36-41).

Zie ook:

Wilhard Becker, *Hoe moeten wij bidden – onze verhouding tot God in het gebed*, J.N. Voorhoeve, Den Haag, 1974; ISBN 90 297 0363 6; (vertaling, door H.J. Teutscher, van: *Nicht Plappern wie die Heiden*, ...).

Tony Campolo, **Het Koninkrijk van God is een Feest – Gods radicale plan voor Zijn familie**, Time to Turn / Telos / Buijten & Schipperheijn Motief, Amsterdam, 2007; ISBN 978-90-5881-354-1 (vertaling van: **The Kingdom of God is a party, God's radical plan for His family**, Thomas Nelson, ...).

Larry Crabb, Zoektocht naar God, Medema, Vaassen NL, 1995 (vertaling door Leontien Elbers-Savert, van: *Finding God*, Zondervan, 1993).

Joy Dawson, *Vertrouwelijke omgang met God – door het kennen van de vreze des Heren*, Gideon, Hoornaar NL, 1990 (vertaling van: *Intimate Friendship with God – Through understanding the fear of the Lord*, Fleming H. Revell, Old Tappan NJ, USA, 1986).

O. Hallesby, Het Gebed, J.N. Voorhoeve, Den Haag, ongedateerd (vertaling door E. Voorhoeve – van Oordt, van: *Prayer*, IVP)

Jane Hansen, Marie Powers, *Bestemd voor intimiteit – Gods prachtige blauwdruk voor man en vrouw*, Bread of Life, Vlissingen NL, 2000; ISBN 90-75226-27-6 (vertaling door Maria J. Neeteson, van: *Fashioned for Intimacy*, Regal Books (Gospel Light publ.), Ventura California USA, 1997; ISBN: 0830723218).

Jack Hayford, *Hunkeren naar Gods volheid, Gideon*, Hoornaar NL, 1991 (vertaling door Hans Cornelder, van: *A passion for fullness*, Word, USA, 1990).

Thomas à Kempis (Thomas Hemerken van Kempen), *De navolging van Christus* (vertaling uit het Latijn door Is. van Dijk), H.D. Tjeenk Willink & Zn, Haarlem, 1909 (3e druk, 1918). Een Engelse vertaling (door Aloysius Croft en Harold Bolton): *The Imitation of Christ*, The Bruce Publishing Company, Milwaukee, USA, 1940; is beschikbaar op het web: www.ccel.org/k/kempis/imitation2/.

Brother Lawrence (Nicolas Herman; Frère Laurent), *Besef van Gods tegenwoordigheid*, Gideon, Hoornaar NL, 1999 (eerder uitgegeven als: Licht in ons hart, Carmelitana B; vert. door: J.B.M. Laudy; van diverse Franse geschriften uit 1692/94).

Brennan Manning, *Kind aan huis – Verlangen naar intimiteit met God*; Navigator Boeken, ISBN: 9076596417 (vertaling van: *Abba's Child – the cry of the heart for intimate belonging*, Nav-Press, Colorado USA, 1994).

Catherine Marshall, De Helper, Gideon, Hoornaar, 1982 (vertaling, door J.H. Cornelder, van: *The Helper*, Chosen Books, USA, 1978).

Josh McDowell (with Dale Bellis), *Evidence for joy – Unlocking the secrets of being loved, accepted and secure...*, Word, Waco TX USA, 1984; ISBN 0-85009-055-5.

Watchman Nee, *A living sacrifice*, Christian Fellowship Publ., New York USA, 1972.

Jessie Penn-Lewis, *van Aangezicht tot Aangezicht*, Moria / Evangelische Wereld Pers, Amsterdam NL, 1981 (vertaling van: *Face to Face, The Overcomer Literature Trust*, Great Britain). Zac Poonen, *Radiating His Glory*, Kingsway, Eastbourne E.-Sussex GB, 1982.

André H. Roosma, 'Leven vanuit Gods genade en vreugde'; preek over hetzelfde thema van levensverandering als in dit artikel, gehouden in de Rehoboth gemeente Leeuwarden op 17 febr. 2007; (mp3 geluidsbestand met bijbehorende presentatie, beide op www.12accede.nl).

André H. Roosma, 'Over zonde, leugens, pijn en gebondenheid – uitgangspunten en doelen van christelijke (pastorale) counseling'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'Ware aanbidding – over wat aanbidding inhoudt en wat het belang ervan is'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'Het modernisme en de vrienden van Job'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'Leven als kinderen van de Koning – wat ik leerde over pastorale hulpverlening uit Romeinen 14:17'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'Ons hoogste levensdoel: Innige verbondenheid met God – de ultieme bron voor levensvervulling en gezond leven'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'Drie verhalen – die een centrale boodschap vertegenwoordigen'; webartikel op www.12accede.nl.

André H. Roosma, 'De bleek' – over een najaarszonnetje en een ervaring van decennia geleden; webartikel op www.12accede.nl.

J. Oswald Sanders, *Enjoying intimacy with God*, Moody Press, Chicago USA, 1980.

Jeffrey Burke Satinover, Psychology and the Abolition of Meaning, *First Things* 40, February 1994; p.14-18.

A.W. Tozer, *Het kennen van de Allerhoogste*, Pieters, Groede NL, 1985; ISBN 90.60.85.149.8 (vertaling van: *The knowledge of the Holy*).

A.W. Tozer, *Nuchterheid en extase – gedachten over het geestelijk leven*, Het Zendingsboek, Zeist, ongedateerd (jaren '60?); heruitgave: Pieters, Groede, 1978; ISBN: 90-6085-125-0 (vertaling door Reina Brucks).

A.W. Tozer, *Verlangen naar God*, CAMA Parousia gemeenten / CAMA Zending / Novapress, 1995; ISBN 90 6318 075 6; (vertaling, door P.J. de Gier, van: *The Pursuit of God*, Christian Publications, 1982).

Ingrid Trobisch, *De verborgen kracht – Geworteld zijn in de zekerheid van Gods liefde*, Kok Voorhoeve, Kampen NL, 1989 (vertaling, door Aafje Beijer, van: *The Hidden Strength – Rooted in the Security of God's Love*, Here's Life, San Bernardino, 1988).

Philip Troost, Christus ontvangen – Gereformeerd en charismatisch: leren van elkaar, Kok, Kampen, 2006; ISBN 90-435-1213-3.

John White, *God's pursuing love – The relentless tenderness of God*, IVP, Downers Grove Ill USA, 1998; ISBN 0 8308 1944 4.

Jezus, God die geworden is

We willen enkele artikelen plaatsen over de persoon en de karaktertrekken van Jezus als mens. Hij is volkomen God en volkomen mens. Het kan een steun in het pastoraat zijn, als confidenten zich verdiepen in het volmaakte leven van Jezus als mens en Heer. God blijft niet abstract, maar is ook kenbaar in de ziel, de persoonlijkheid van Jezus. In deze studie wordt bijvoorbeeld ook gewezen op het verschil met Boeddha en Confucius. Natuurlijk kan Jezus alleen gekend worden door de Heilige Geest en via de geestelijke wetten en ordeningen, zoals die ook in de Bijbel verwoord worden. Hij is de God, die mens geworden is, het beeld van God de onzichtbare. Of zoals de Hebreeënbrief (1:1-3a) ons zegt: “Op velerlei wijzen en langs velerlei wegen heeft God in het verleden tot de voorouders gesproken door de profeten, maar nu de tijd ten einde loopt heeft hij tot ons gesproken door zijn Zoon, die hij heeft aangewezen als enige erfgenaam en door wie hij de wereld heeft geschapen. In hem schittert Gods luister, hij is zijn evenbeeld”.

Jezus en Zijn weergaloze wijsheid

Er hebben veel grote mensen geleefd, die mede dankzij hun hoge ouderdom en wijsheid een heel tijdperk hebben beïnvloed. Jezus heeft echter niet alleen een tijdperk of cultuur beïnvloed, maar heeft de gehele wereld veranderd. Mohammed heeft voor zijn werk 22 jaar de tijd gehad, Boeddha zelfs 45 jaar. Jezus heeft niet langer dan 3 jaar gewerkt. Onder Zijn leerlingen waren de meest gewone handwerkslieden, die zich echter kenmerkten door één geest. Jezus stierf kort na zijn dertigste, maar Zijn invloed op mensen en de wereldgeschiedenis is onnavolgbaar. Jezus heeft een buitengewone scherpzinnigheid en een bijzondere welsprekendheid. In de eindeloze twistgesprekken met Zijn tegenstanders is dit vele malen gebleken. Men stelde Hem talloze strikvragen en men dacht dat deze ‘eenvoudige timmermanszoon’ wel snel door de mand zou vallen. Zo was er bijvoorbeeld de eeuwenoude discussie over grote en kleine geboden. “Meester, wat is het grootste gebod in de wet?” (Matt. 22:36). Met een onnavolgbare trefzekerheid haalt Jezus Deut. 6: 4-9 aan. “Heb de Heer, uw God, lief met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met heel uw verstand” (Luc. 10:27). Hij voegt er nog een tweede aan toe: “Heb uw naaste lief als uzelf”. Deze twee geboden zijn de grondslag van alles wat er in de Wet en de Profeten staat. Men weet dat Hij een vriend van tollenaars en zondaren is. Nu sleept men een overspelige vrouw voor Hem en vraagt: “Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt, toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt U daarvan? Dit zeiden ze, om

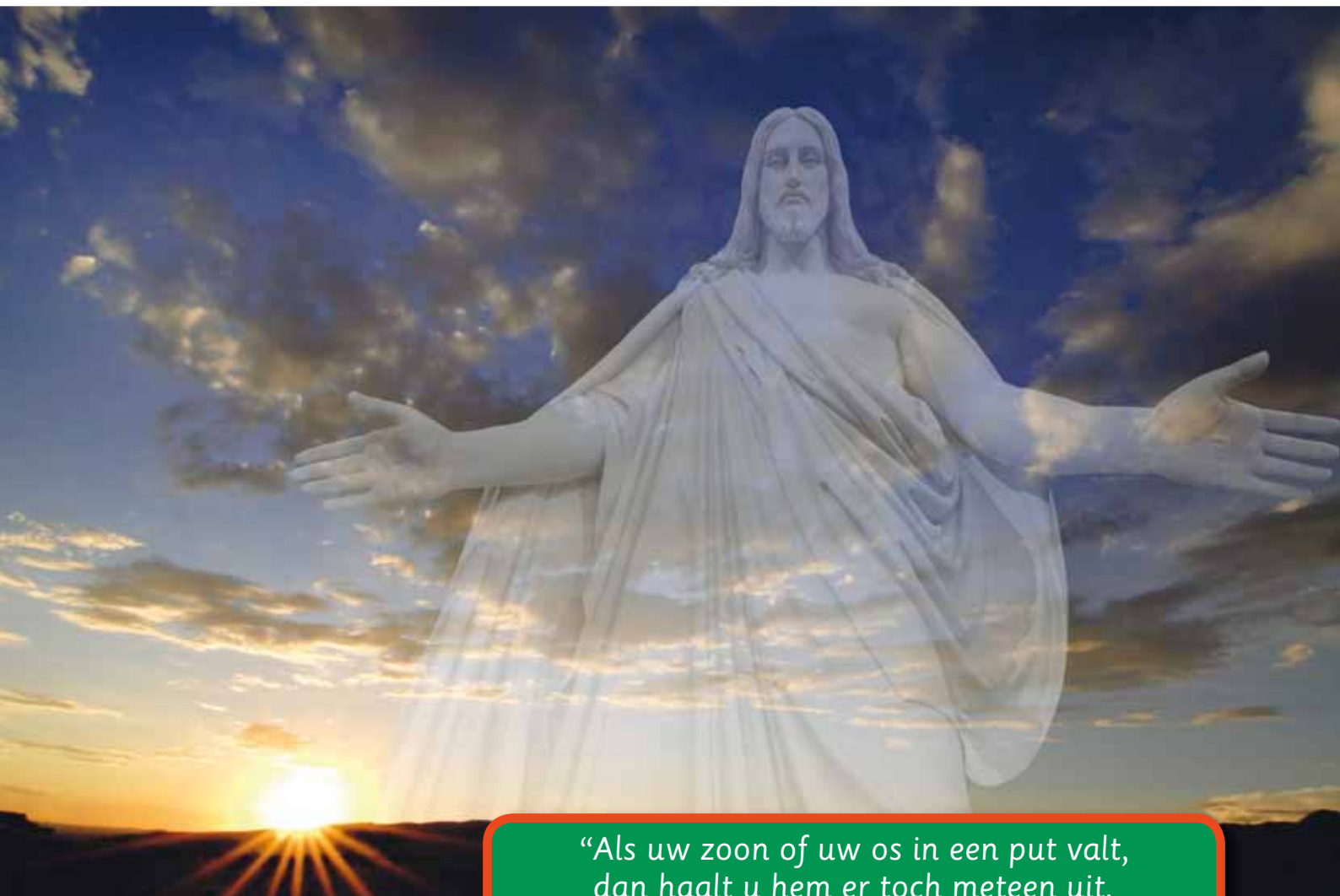
Hem op de proef te stellen, om te zien of ze Hem konden aanklagen” (Joh. 8: 4 t/m 6). Maar Jezus speelt met een meesterlijke zet Mozes tegen Mozes op het schaakbord uit. In Deut. 17:7 staat: “De getuigen moeten de dader stenigen en zelf moeten zij de eerste steen werpen”. Met een onnavolgbare spitsvondigheid zegt Jezus in Joh. 8:7: “Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen”! Het gevolg? De vrouw staat, door iedereen verlaten, alléén voor Hem.

In een andere situatie herinnert men zich dat Jezus gezegd heeft: “Ieder die zijn vrouw verstoot, drijft haar tot overspel, tenzij er sprake was van een ongeoorloofde verbintenis; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel” (Matt. 5:32). Nu legt men Jezus de vraag voor of Hij een dergelijk verbod tegen Mozes woorden wel kan handhaven (Marc. 10:2-9). En weer pareert Jezus op weergaloze wijze door Mozes tegen Mozes te laten antwoorden. Jezus zegt: “Hij heeft dit voor u opgeschreven, omdat u zo harteloos en koppig bent” (Marc. 10:5) en geeft aan dat de tweede stelregel door Mozes is ingesteld omdat hij is bezwaken voor de hardheid van mensenharten. In Matt. 22:15 vv sturen de Farizeeën enkele mensen naar Jezus met de vraag of het toegestaan is de keizer belasting te betalen of niet. Bliksemsnel schat Jezus de situatie juist in. Een ‘nee’ maakt Hem een opruier van het gezag, een ‘ja’ een verachter van de heerschappij van God in Israël. Maar slagvaardig antwoordt Hij in vers 19: “Laat me de belastingmunt zien”. Ze reiken hem een denarie aan. Hij vroeg hun: “Van wie is dit een afbeelding en van

wie is dit opschrift? (En laat ze zo zelf het antwoord geven) Ze antwoordden: ‘Van de keizer’. Daarop zei hij tegen hen: ‘Geef dan van wat van de keizer is aan de keizer en geef God wat God toebehoort”.

De Sadduceeën, die ontkennen dat er een opstanding is en slechts Mozes als autoriteit van Gods Woord zien, stellen Hem de volgende strikvraag over een vrouw die zeven keer trouwt met broers die na elkaar doodgaan: “Wiens vrouw is zij bij de opstanding?” (Luc. 20:27). Op meesterlijke wijze laat Jezus Mozes zelf een antwoord geven, doordat Hij antwoordt met een tekst van Mozes “over de doornstruik, waar hij spreekt over de Heer als God van Abraham, Isaak en Jacob. Hij is geen God van doden, maar van levenden, want voor hem zijn allen in leven” (vers 37 en 38). Zelfs de tegenstanders van Jezus zijn vol bewondering en verbazing: “Meester, wat U zegt is juist” (vers 39) en niemand durft Hem meer een strikvraag te stellen. In Zijn antwoorden gebruikte Jezus vaak op bijzondere wijze de ‘of-of’-constructie, waarbij er geen plaats was voor een derde mogelijkheid. “Wat mag men op sabbat doen: goed of kwaad? Een leven redden of vernietigen?” (Marc. 3:4), “In wiens opdracht doopte Johannes? Kwam die opdracht van de hemel of van mensen?” (Matt. 21:25). Geschieden Zijn duiveluitdrijvingen door satans hulp òf, als dat onzinnig is, zou het dan toch Gods vinger zijn? (Luc. 11:18,20). ‘Als David hem dus Heer noemt, hoe kan hij dan zijn zoon zijn?’ (Matt. 22:45). Jezus’ antwoorden hebben iets verbluffend eenvoudigs. Het gezonde verstand stemt er gelijk mee in, bijvoorbeeld: “Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar wie ziek is

mens

“Als uw zoon of uw os in een put valt, dan haalt u hem er toch meteen uit, ook al is het sabbat?”

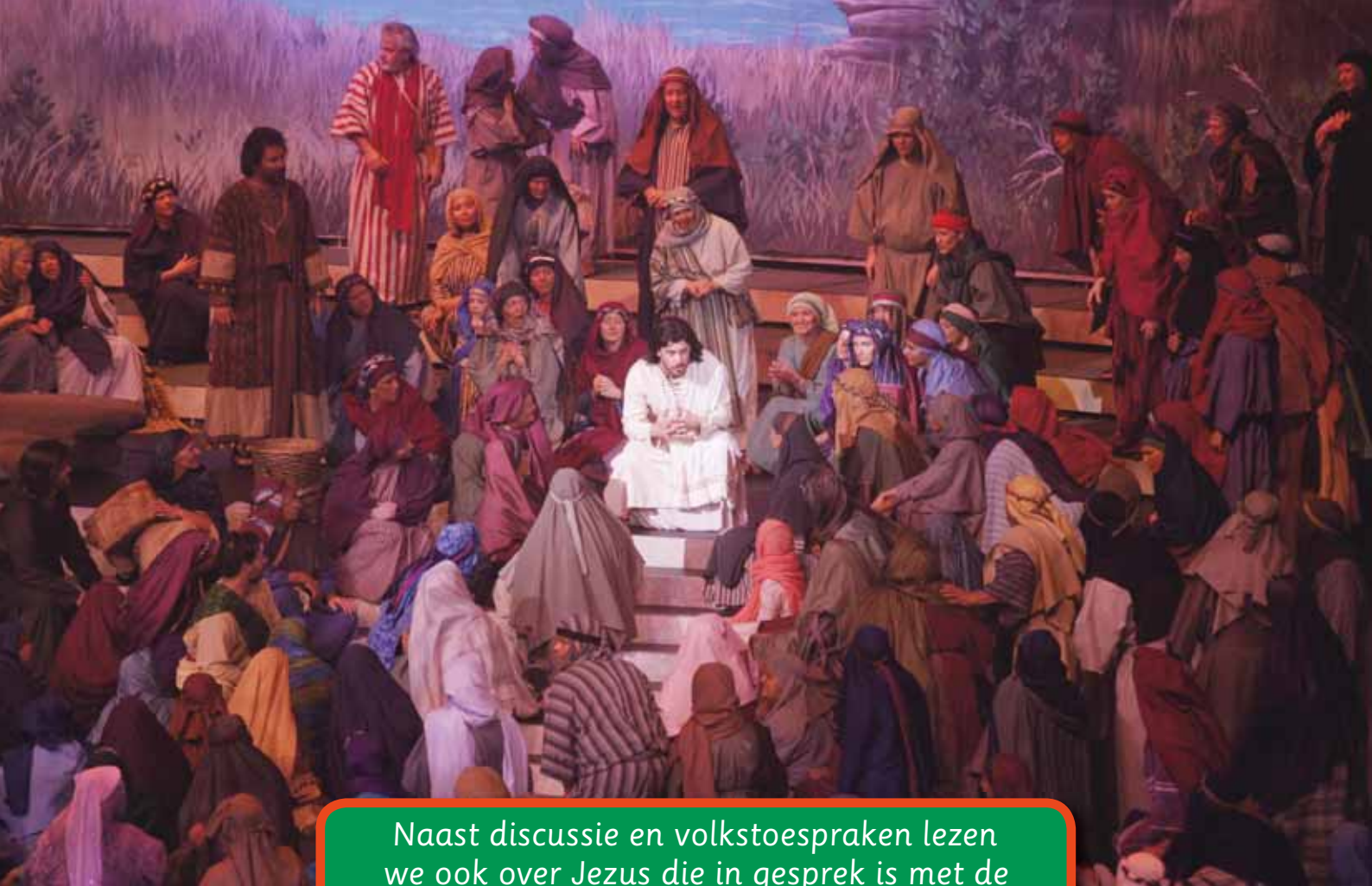
wel” (Luc. 5:31). Dat is toch voor iedereen duidelijk. “Als uw zoon of uw os in een put valt, dan haalt u hem er toch meteen uit, ook al is het sabbat?” (Luc. 14:5). Zo duidelijk dat zelfs Zijn tegenstanders hun muggenzifterijen opgeven (Joh. 7:23). Je zou zelfs medelijden met hen krijgen. Jezus is nooit verrast door het onverwachte. Nooit heeft Hij lang tijd nodig om na te denken. Hij is altijd zeker van Zijn zaak. Hij heeft nooit een ‘verborgen agenda’. Hij is open en transparant. Dat is aan weinigen, die de wereldgeschiedenis gemaakt hebben, gegeven. Vaak zwegen de tegenstanders van Jezus in het besef dat Hij onoverwinnelijk was in het discussiëren (Matt. 22:46, Marc. 12:34; Luc. 20:40). Hij deed dat zonder enige wetenschappelijke vorming of achtergrond (Joh. 7:15).

Zonder moeite bracht Hij Zijn gedachten voort uit Zijn eigen scheppende kracht.

Jezus als spreker in het openbaar

Jezus is ook de beste spreker in het openbaar ooit. Iedereen wordt verrast door Zijn woorden. Zelfs de gerechtsdienaars van de Joodse Raad worden door Hem overwonnen en keren onverrichterzake terug met de woorden: “Nog nooit heeft een mens zo gesproken” (Joh. 7:46). Het kwam regelmatig voor dat vele duizenden mensen zich om Hem heen verzamelden en elkaar om Hem verdrongen (Luc. 12:1). In de woestijn zijn onder Zijn woorden duizenden dagenlang bij Hem gebleven om zelfs honger en dorst te vergeten (Marc. 8:2). Steeds weer was het volk ervan overtuigd dat de toespraken van

de schriftgeleerden in het niet vielen met die van Jezus (Matt. 7:29). Er zaten vaak grote aantallen mensen om hem heen (Marc. 3:31 vv) of ze bevonden zich aan de oever van het water, terwijl Jezus sprak vanuit een boot (Marc. 4:1). Galilea was geen onbelangrijk achterland zoals sommige geschiedschrijvers het typeerden, maar veelmeer een belangrijk doorganggebied van de groothandel. Het zat vol met kooplieden, kleinhandelaren, allerlei soorten beambten en soldaten. Het bezat het belangrijke voordeel van een tweetalige cultuur, waardoor nagenoeg iedereen in Galilea ook Grieks leerde. Jezus ging door grote steden en kleine dorpen en preekte met grote welsprekendheid in de synagoge én in de open lucht. Hij sprak aan de oevers van het meer van Galilea,

Naast discussie en volkstoespraken lezen we ook over Jezus die in gesprek is met de enkeling.

maar ook op de berghellingen, en overal met hetzelfde effect: mensen waren diep onder de indruk van Zijn spreken. Het geschreven woord in de Bijbel geeft slechts een zwak beeld van de uitwerkingskracht van Zijn gesproken woord, maar zelfs in de opgeschreven woorden van Jezus kunnen we duidelijk lezen hoe groot Zijn redenaarskunst is vergeleken met die van Mohammed of Boeddha. Jezus wist zich aan te passen aan alle soorten toehoorders en had de wonderlijke eigenschap voor niemand te eenvoudig of te moeilijk te zijn. Hij beheerste alle spreektechnieken: de rustige toon van overreding en lesgeven, de zachte toon om te troosten, de verlokkelijke toon van een zachtmoedig mens die anderen aantrekt. Maar ook kon Hij via de “Wee de ...” de oudtestamentische profeten citeren, of opvlammen in een brandende woede en boosheid. Jezus was een meester in het toespreken van mensen. Hij kon Zich vernietigend afwenden van zijn tegenstanders (zie alle ‘Wee u’s in Matt. 23:13 vv). Maar ook kon Hij tot de inwoners van Jeruzalem de hartverscheurende woorden spreken: “Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt wie naar haar toe zijn gestuurd! Hoe vaak heb ik je kinderen niet bijeen willen brengen zoals een hen haar kuikens verzamelt onder haar vleugels, maar jullie hebben het niet gewild” (Matt.

23:37). Hij had een gave van spreken voor jongeren én ouderen (Matt. 5; Matt. 13). Hij kon op eenvoudige wijze het hart van de toehoorders bereiken (Luc. 11:27). Bij al deze uitmuntende toespraken lezen we nergens dat Jezus Zijn toespraken voorbereidde. Bij Zijn eerste overweldigende toespraak in Zijn vaderstad spreekt Hij voor de vuist weg. De boekrol welke Hem ter lezing wordt overhandigd, wordt door de kerkdienaar aangereikt. Hij staat op en spreekt over het gevonden Schriftwoord (Luc. 4:17). Net zoals we over geen voorbereiding in Zijn toespraken lezen, kunnen we nergens een toename in ontwikkeling en kracht lezen. Zodra Hij optreedt, is Hij klaar. Iedereen was er verbaasd over (Luc. 4:22).

Jezus in gesprek met de enkeling

Naast discussie en volkstoespraken lezen we ook over Jezus die in gesprek is met de enkeling. Met de vrouw bij de bron (Joh. 4), bij Nicodemus in de nacht (Joh. 3), bij de jongeling die Hem op straat tegenkomt (Marc. 10:17). Hij bereikt mensen waar Hij ze aantreft. Vanuit wat we zouden noemen ‘small talk’ schakelt Hij moeiteloos en verrassend over naar belangrijke en zwaarwichtige zaken (Joh. 4:7 vv). Met weinig woorden antwoordt Jezus mensen op een wijze waarop ze snel de wereld om zich heen vergeten

en alleen Hem zien. Altijd blijft Hij de ‘gevende’ of Hij nu bij een tollenaar te gast is (Luc. 5:29; 15:1 vv) of bij iemand met een hoge status (Luc. 7:36). Nicodemus, een schriftgeleerde wordt door Hem in verwarring gebracht door de volledige verschuiving van het standpunt waarop hij zich bij het gesprek instelde, en moet zich vervolgens blindelings overgeven aan Zijn leiding. (Joh. 3:3 vv). En soms weet Jezus een voorzichtige wending te geven aan een gesprek, altijd rekening houdende met de persoon tegenover Hem. In Marc. 10:19 ontmoet Jezus een rijke en stelt in de plaats van het 9e en 10e gebod de opdracht: “Gij zult niemand tekort doen, niemand iets onthouden voor wat hem toekomt”. Vergelijk dit met Deut. 24:14: “Een dagloner, die het al moeilijk genoeg heeft, mag u niet uitbuiten”.

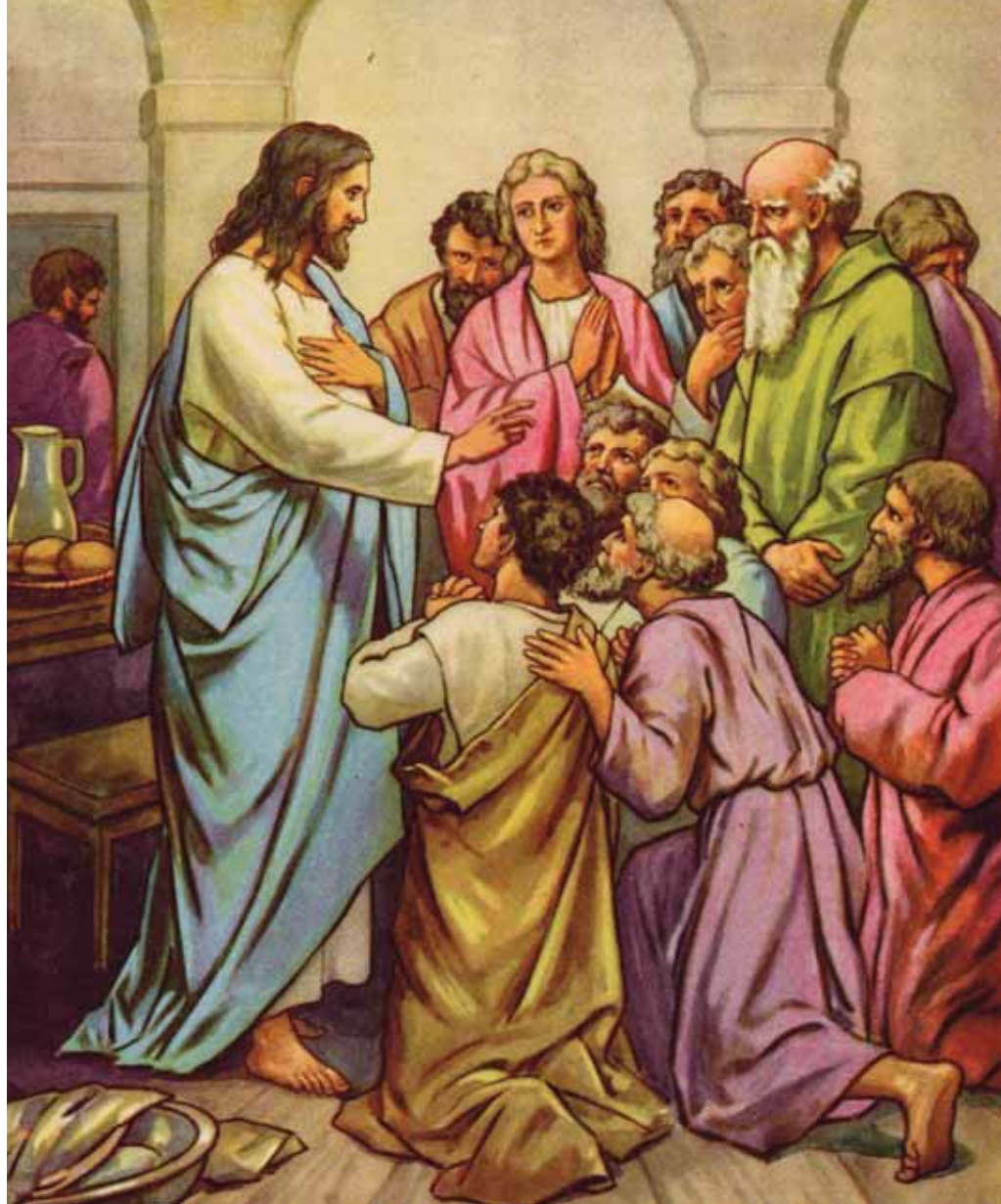
Jezus als dichter

De welbespraakte Jezus is zeker te rekenen onder de grootste dichters van de wereldgeschiedenis. Van koning Salomo wordt gezegd: Hij sprak drieduizend spreuken, hij sprak over bomen, de cederbomen in de Libanon tot en met de hysop, het plantje wat uit de muren groeit. Hij sprak van het vee, het gevogelte en de kruipende dieren en de vissen (1 Kon. 4:32 vv). Jezus nog veel meer! Laten we eens een aantal dieren opnoemen

die in Zijn spreuken op betekenisvolle wijze gebruikt werden: kameel, wolf, vos, slang, hond, os, ezel, schaap, kalf, zwijn, vis, arend, hen, kuiken, duif, mus, mug, scorpioen, enzovoort. Bijna iedere gedachte wordt bij Jezus tot een spreuk afgerond, precies gedefinieerd, zonder dat het verdere uitleg behoefde. Elk woord is te zien als een edelsteen, die fonkelt in verschillende kleuren in de steeds nieuwe samenhang waarin de woorden door Jezus belicht werden, waardoor ze van grote waarde waren. Als een van de vele voorbeelden van spreuken kun je Matt. 7:2 bekijken, waar het Hebreeuwse parallelisme op eenvoudige wijze naar voren komt: “Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden”. In Luc. 14:11 wordt het parallelisme tot een tegenstelling: “Want wie zichzelf verhoogt zal vernederd worden, en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden. In Matt. 10:40 wordt de gedachte in het parallelle (tweede) lid voortgezet: “Wie jullie ontvangt, ontvangt mij, en wie mij ontvangt, ontvangt hem die mij gezonden heeft”. Daardoor wordt door bepaalde woordspelingen aan spreuken een nieuwe betekenis gegeven zoals in Matt. 10:39 waarin gelijke woorden in verschillende betekenissen worden gebruikt (verliezen en verliezen). “Wie zijn leven probeert te behouden zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van mij, die zal het behouden”. Andere spreuken zijn zeer bijzonder hoewel ze soms een schijn van eenzijdigheid (Matt. 7:7 vv), van wonderlijkheid (Joh. 9:39), van overdrevenheid (Matt. 12:30), ja zelfs van tegenstrijdigheid (Joh. 5:31 vergeleken met 8:14) hebben. Vaak hebben ze het doel één kant van de waarheid opzettelijk te benadrukken. Als oosterling denkt Jezus veelal in spreuken met een levendige aanschouwelijkheid. Veel van deze spreuken zijn dikwijls verrassend in de gewone levenspraktijk: een balk in het oog, een kameel gaande door het oog van een naald, een kameel doorzwelgen, stenen die roepen, het verzetten van bergen, enzovoort (Matt. 7:3; 17:20; 19:24; 23:24). Er zijn spreuken waarbij belangrijke zaken extra benadrukt worden bijvoorbeeld: “Denk niet dat ik gekomen ben om vrede op aarde te brengen. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard!” (Matt. 10:34). Jezus laat al de haren op het hoofd geteld zijn (Matt. 10:30) en het evangelie terstond van de daken prediken (Matt. 10:27). Overall komt Zijn pakkend taalgebruik en de geweldige dichtkunst in Zijn spreken naar voren.

De gelijkenissen van Jezus

Als we spreken van de dichtelijke kwaliteiten van Jezus, dan moeten zeker Zijn gelijkenissen genoemd worden. Als slechts

die éne gelijkenis van de verloren zoon behouden gebleven zou zijn, dan zou de Here Jezus zonder meer de ‘hoofdprijs’ voor het gebruiken van gelijkenissen gekregen hebben, maar er is nog veel meer! Jezus heeft de schriftgeleerden het gebruik van gelijkenissen bijgebracht. Ze kenden deze vorm wel, maar Jezus overtrof hen in ruime mate. Jezus had het voorrecht en het vermogen om dingen te zien. Hij zag in ‘gewone dingen’ het betekenisvolle en typische. Niemand voor of na Hem had het vermogen tot een dergelijke intuïtieve werkelijkheidszin als Jezus. Hij schildert Zijn woorden zonder veel franje of opsmuk. Hoe een ontaarde zoon zijn geld naar de hoeren brengt (Luc. 15:13), hoe een bedrieglijke rentmeester te lui is om te werken en te voornaam om te bedelen (Luc. 16:3), hoe een mens zijn zin krijgt als hij maar genoeg doordramt (Luc. 11:8). Jezus weet en schildert het open en eerlijk hoe in het oosten de vele werklozen rondlummelen en naar sprookjesvertellers luisteren of in het gras liggen te slapen (Matt. 20:3). Hoe een rechter op onrechtvaardige wijze zich eerst afsluit voor de klacht van een arme weduwe die geen geld heeft (Luc. 18:2 vv) en hoe de

heer en meester in zijn verschrikkelijke wreedheid zijn slaven zonder pardon in stukken laat zagen (Matt. 24:51). Jezus was het naturalisme en realisme allang vaardig voordat het in de wereldgeschiedenis van de dichtkunst opgang maakte. Jezus ziet dingen. Hij daalt af tot de straat en ziet de eenvoudigste levensverhoudingen. Hij spreekt van een nieuwe lap die de kleermaker zet op het oude kleet (Matt. 9:16) en van het smerige net dat de vissers uit het meer optrekken (Matt. 13:47). Van het zuurdeeg dat de vrouw aan de baktrog onder het deeg mengt (Matt. 13:33) en van de bruidsmisjes die aan de huisdeur vermoeid inslapen (Matt. 25:5). Van de heer die op de bruiloft zich te lang opgehouden heeft en pas in de vroege uurtjes thuiskomt (Luc. 12:38). Naast het feit dat Jezus dingen doorzag had Hij ook de magistrale gave om dingen te vertellen. Wie kent niet de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan? In een paar woorden worden heel herkenbare zaken neergezet. Waar is het vaderhart ooit beter geschilderd dan bij de gelijkenis van de verloren zoon? Welke dichter heeft de vaderlijke grootmoedigheid in zo weinig woorden op een dergelijke aangrijpende

De graankorrel die moet sterven

wijze geschetst? Geen woord te veel of te weinig. Er is niets gekunstelds of overdadigs aan, slechts een edele eenvoud en stille grootsheid. De bijzondere gelijkenis van de barmhartige Samaritaan wordt door Jezus direct verteld als spontane reactie op een vraag van een schriftgeleerde (Luc. 10:29). Jezus heeft Zich nooit bezig gehouden met het aan elkaar plakken

van allerlei filosofieën en leerstellingen waarmee Mohammed zich bezig hield, of met de verstandelijke speculaties van Boeddha.

Jezus als denker

Heeft Jezus onder de dichters een ereplaats (hoewel Hij die Zelf nooit begeerd zou hebben), we moeten Hem ook

scharen onder de grootste denkers die ooit geleefd hebben. Behalve in het gebruik van analogieën in de natuurwetten bleek Hij ook een meester te zijn in dit gebruik van analogieën als het ging om geestelijke wetten. Jezus heeft als eerste de goddelijke wetten in de natuur vergeleken met die van de geestelijke wereld. In gelijkenissen schildert Hij op voortreffelijke wijze en natuurgetrouw (lees bijv. Matt. 13:3 vv) de noodzakelijkheid van goddelijke wetmatigheden. Hij laat enkele belangrijke grondwetten in het rijk Gods zien. In de gelijkenis van de zaaier ondervindt het zaad hindernissen in de toestand van de bodemgesteldheid. Dit geldt echter ook bij het Woord van God, waarbij de staat en toestand van het menselijke hart van belang is (zie ook Joh. 12:24). Jezus wijst op de levenswet van worden en vergaan, waarbij de geestelijke dood het begin van een nieuw leven is. Volgens de natuurwetten is het zo dat de wijnstok die afgescheiden is van de rank, ten dode is opgeschreven. Dit is ook in geestelijke zin zo (Joh. 15:6). De wasdom van het zaad gebeurt geleidelijk: eerst de halm, dan de aren, dan de vrucht erin. Dit is net zo duidelijk als het is bij de ontwikkeling van het rijk van God. In de natuur groeit het kleine mosterdzaadje uit tot een geweldig grote plant. Dat geldt ook voor de kleinheid bij aanvang van het Koninkrijk van God, maar het groeit uit tot iets machtigs (Marc. 4:31). Jezus heeft ook krachtige gedachten gesproken over de hoop der opstanding, ontwikkeld uit de veel gebruikte uitdrukking 'de God van Abraham, Izaak en Jacob' (Matt. 22:32). Jezus verdiept de woorden van Mozes, bijvoorbeeld bij het zevende gebod: "En Ik zeg zelfs: 'Iedereen die naar een vrouw kijkt om haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd'" (Matt. 5: 28). Dat Jezus de nadruk op het eerste gebod legt, was al door Mozes opgetekend (Deut. 5:4-9). Maar dat Hij daarnaast een gebod formuleerde wat daaraan gelijk was, is uniek (Matt. 22:39). De beide geboden waren allang bekend maar Jezus verbond ze door (goddelijke) liefde samen en benadrukte deze twee naast de honderden andere voorschriften die het oude testament kent.

Jezus als psycholoog, pedagoog en volmaakt mens

Iedere psycholoog behoort met eerbied over Jezus spreken. Er is niemand die zo gemakkelijk en feilloos de menselijke ziel en geest kan doorgronden. Denk maar eens aan de manier waarop Hij het hart van de mens als akker beschrijft (Matt. 13:3 vv) of aan Zijn waarnemingen die Hij deed toen Hij naast de offerkist zat (Marc. 12:41). En hoe geweldig heeft Hij niet de kinderziel getypeerd (Matt. 18:3; Marc. 10:14) als het wezen van een kind door

Hem wordt geanalyseerd. Niet alleen psychologen kunnen bij Jezus in de les, ook pedagogen. Van Hem kunnen ze leren hoe je aanschouwelijk onderwijs geeft (Matt. 18:2; 22:19 vv), hoe je van iets dichtbij naar iets ver weg kunt komen (Joh. 4:7,10), hoe je met een kleine kunstgreep de aandacht krijgt (Joh. 8:6). Bij Jezus kun je leren hoe je een vraagsteller zelf zijn vragen kunt laten beantwoorden (Luc. 10:29,36) en hoe je tegenover onmondigen hele moeilijke en nieuwe dingen mag verbergen en hen tenslotte zo kunt leiden dat ze later zelf de antwoorden vinden op hun moeilijke vragen. Hier gaat het vooral om Jezus' terughoudendheid ten aanzien van het afleggen van een getuigenis van Hemzelf. In het Onze Vader staat: "Vergeef ons onze schulden zoals ook wij hebben vergeven..." (Matt. 6:12). Zo leert Jezus ons geen goedkope beloften te maken, maar laat zien dat Gods kinderen altijd de noodzaak in moeten zien dat ze met hun schuldenaren in het reine moeten komen vóórdát ze zelf vergeving zoeken. Ook de bioloog en de natuurwetenschapper kunnen nog veel leren van Jezus. Wat een oog heeft hij voor de natuur gehad! Ook in dit opzicht was Hij Zijn tijd ver vooruit. Bijvoorbeeld Zijn uitspraak in Matt. 6:28-29: "Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. ... Ik zeg jullie, zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als één van hen". Jezus wilde niet een sociale hervormer zijn (Luc. 12:14). Nooit heeft Hij door een wonder een arme van zijn armoede afgeholpen. Hij genas de zieke knecht / slaaf van de hoofdman, maar eiste niet dat deze hem eerst vrij zou laten. De gehele oude wereld heeft nooit de tegenstelling van heren en slaven overwonnen. Jezus hief die tegenstelling met één zin op: "De belangrijkste onder jullie zal jullie dienaar zijn (Matt. 23.11). Jezus heeft ervan afgezien welke eisen dan ook te stellen aan het maatschappelijke leven, en toch heeft Hij met de uitspraak: "Heb de naaste lief als uzelf" heel wat in de maatschappij in beroering gebracht. Welk een inzicht heeft Jezus in de geschiedenis. Terwijl Paulus een scherp onderscheid maakt tussen de voorchristelijke tijd en de christelijke tijd, ziet Jezus ook wel het onvolkomene van vroegere tijden, maar door Zijn leven wil Hij slechts tot een goed einde brengen wat onder de oudtestamentische bedeling allang bestond en in werking was. Voor Hem is de gehele wereldgeschiedenis één grote liefdesopenbaring van de Vader. Iemand heeft eens over Jezus gezegd, dat Hij de wereld verlost van theologen. Hij leek zo weinig op een theoloog en toch is er niemand ooit geweest die diepzinniger over God en goddelijke zaken gesproken heeft dan Hij. In twee eenvoudige woorden brengt Hij Gods erbarmen en verhevenheid 'op de

kaart': "Vader...in de hemelen ...". Vele theologen dreven mee op de stromingen van hun tijd. Bij Jezus was dat niet het geval. De discipelen moesten dit ook accepteren. Wilden ze dit niet, dan hadden ze geen deel aan Hem (Joh. 13:8). Bij de rabbijnen gold het als het hoogste wanneer je geen andere leraren citeerde, maar oorspronkelijk was. Wanneer heeft Jezus Zich ooit op een ander mens beroepen? Integendeel, Hij zei vaak: "Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd ...", maar Ik zeg u (Matt. 5:21). Men bedenke dat Jezus als timmerman is opgegroeid, zonder noemenswaardige schoolopleiding. Wat een gaven heeft Hij gehad en ontwikkeld om zo aan de 'spits'

van de mensheid te staan. En toch, al deze zaken betreffen slechts de 'voorhof' van Zijn persoonlijkheid. Als we het hart, de geest van de Here Jezus analyseren wordt onze aanbidding voor Hem nog groter. In een volgend artikel (Het reine hart van Jezus) hopen we hier (D.V.) aandacht aan te schenken.

Gerard Feller

(Fragmenten uit: 'De Christus der Schriften, de Here der Heerlijkheid' geschreven door Otto Borchert, 1924)

Christelijke assertiviteitstraining, voorjaar 2008 Nu ook op donderdagmiddagen!!!

Vanaf 18 febr.-19 mei 2008 (maandagavonden) en 21 febr.- 22 mei 2008 (donderdagmiddagen) starten er weer een nieuwe cursussen christelijke assertiviteitstraining. Deze cursussen, waarin sociale vaardigheden, gecombineerd worden met christelijke identiteit, is uniek in zijn opzet. Hoe ga je als christen om met grenzen op je werk, in familie, met vrienden en met God? Naast emotionele intelligentie wordt veel aandacht geschonken aan conflicthantering en identiteit.

Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld komen zaken aan de orde zoals:

- Je identiteit als Christen;
- Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met "de onderste weg gaan";
- Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?;
- Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoelens van anderen?;

- Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?;
 - Hoe ga ik om met agressiviteit.
- De leermethodes voor deze training zijn:
- verschillende soorten rollenspelen,
 - bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen,
 - verbale en non- verbale communicatie training,
 - ontspanningstechnieken, groepsgesprekken,
 - Bij bijbelstudies en huiswerkopdrachten.
 - In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining.

Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus.

De geplande lesavonden op maandagavond van 19.30-22.00 in voorjaar 2008 zijn:

- Febr. 18,25
- Maart:3,10,17,31
- april : 7,14
- mei: 5,19

Let op!! nu ook op donderdagmiddagen: van 13.00-15.30 uur

- Febr. 21,28
- Maart: 6,13,20,
- April : 3,10,17,
- Mei: 8,22

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursusmap € 298 (alleen voor particulieren) te voldoen vóór aanvang van de cursus op bankrek. 35.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater.

Veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus.

Opgave /info Praktijk "heel de Mens" Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel.0348 563968 of 563359

Helpt u mee voor het nieuwe Promisekantoor?

De Stichting Promise huurt al meer dan 15 jaar een kantoorruimte op de Lange Burchwal 80 te Oudewater. Op het ogenblik vindt er een drastische verbouwing plaats en komt er in februari een nieuwe ruimte beschikbaar voor het kantoor en opslag. We moeten ons kantoor opnieuw inrichten, vloerbedekking, bureau, archiefkasten etc. Vanuit ons kantoor worden naast administratieve bezigheden ook veel telefonische hulp en info gegeven. Het werk wordt door vrijwilligers gedaan, maar de huur en de inventaris moet door de stichting betaald worden. Daar de abonnementskosten van ons blad minimaal zijn (minimaal € 10,-) blijft er nauwelijks geld over voor de kantoorkosten. Helpt u mee om ons werk doorgang te laten vinden? U kunt ons helpen door een extra gift over te maken op postrekening 4906197 of bankrekening 39.16.83.071 op rek van Stichting Promise te Oudewater onder vermelding : kantoor. Dank voor uw gaven en gebeden.

Informatie-dag Burn out en Christen zijn: 29 maart 2008

In Nederland, dat de hoogste werkdruk kent van de hele westerse wereld, kwam burn out de laatste twintig jaar veel voor bij mensen uit de gezondheidszorg, de hulpverlening en het onderwijs. In deze beroepen is sprake van veel wisselende (soms emotionele) contacten, lange werkdagen en hoge werkdruk. Maar tegenwoordig vinden we burn out ook in het bedrijfsleven. Door toenemende reorganisaties en een verschuiving van de goederenproductie naar de dienstverlening, moeten veel mensen effectief en goed communiceren. Dat is in onze verkilde samenleving niet gemakkelijk.

Uitholling

Burn out is een graadmeter van de wanverhouding tussen wat mensen zijn (of belijden) en wat ze moeten doen. Het is een teken van uitholling van waarden, persoonlijke waardigheid, geestkracht en wil. Deze ziekte brengt mensen in een neerwaartse spiraal, waaraan ze alleen met grote moeite kunnen ontsnappen. Als je in een situatie werkt, waarin je verantwoordelijkheden meer van je eisen dan je aankunt en je weinig waardering terugkrijgt, voel je, je langzaam overwerkt raken. Je hebt het gevoel dat je de grip op het werk kwijt raakt. Je bent voortdurend uitgeput. Je 'verliest' je contact met God. Je begrijpt niet waarom Hij niet ingrijpt in je leven.

De term 'burn out' is inmiddels uitgehald. Het wordt te pas en te onpas gebruikt voor alles wat 'tussen de oren' zou zitten. In de richtlijnen van de huisartsen vanaf 2005 wordt het woord geschrapt en door 'chronische overspannenheid' vervangen. Op deze informatie/studiedag willen we de lichamelijke, psychosociale en geestelijke aspecten van een burnout bekijken en de mogelijke oplossingen op deze terreinen.

Opgave /info voor de informatie dag Burn out en christen zijn op 29 maart :

Therapeutisch Centrum Oudewater ,Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater Praktijk "Heel de mens" Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater tel. 0348-563359 of via info@pastoraat.com Kosten: (inclusief uitgebreide lunch en reader) :€ 45, vóór 20 maart te voldoen op bankrek. 35.23.13.498 t.n.v. G.P.M. Feller te Oudewater, onder vermelding burnout-2008-1. Bij annulering ná 20 maart is men € 20,- administratiekosten verschuldigd.

Lichaamstaal in de gezondheidszorg

Studiedag op 19 April 2008 te Oudewater

In de christelijke hulpverlening kan vaak op een betere effectieve wijze gebruik gemaakt worden van een gedegen kennis van lichaamstaal. Dit kan als de therapeut of pastoraal werker eerder de 'microsignalen' van cliënten opmerkt en deze beter leert te observeren. Voor de cliënt is dit van belang omdat hij/zij daardoor in staat is zichzelf beter te leren kennen en bovendien handvaten krijgt voor een betere communicatie en omgaan met emoties.

Op deze dag komen veel facetten van lichaamstaal aan de orde, o.a. hoe we omgaan met ruimtes, mimiek, intonatie, gebaren, houding en beweging welke implicaties dit heeft in de begeleiding en hoe we het praktisch door middel van oefeningen kunnen aanwenden. Naast de theorie bestaat deze studiedag ook uit het praktiseren van enkele toepassingen. Dit via nonverbale oefeningen en een oefenprogramma op de computer. Het programma is van 10.00 uur tot 16.00 met tussen de middag een uitgebreide lunch. Kosten zijn inclusief lunch/koffie/thee en reader Deze dag is bedoeld voor iedereen die werkt in hulpverlening en of pastoraat.

Info/opgave St.Promise, Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater Tel 0348-563359 of via e-mail info@pastoraat.com Kosten: Inclusief lunch en reader € 47,50-

Respect voor de grenzen van God

Op de christelijke assertiviteitstraining praten en oefenen we veel met het omgaan van grenzen. Grenzen in je familie, je werk, je vrienden, in de kerk, maar ookmet God. Ja, er zijn ook grenzen in de communicatie en omgang tussen God en ons. God respecteert onze grenzen. Hij ging zelfs zover dat Hij Adam en Eva liet zondigen, hoewel Hij ze gemakkelijk kon dwingen om dit niet te doen. Hij was duidelijk door Adam en Eva te vertellen wat de gevolgen zouden zijn, maar uiteindelijk liet Hij ze de vrije keuze. Dit omdat hij 'de lat van de liefde' heel hoog legde namelijk, een vrijwillige totale overgave. Hijzelf is die weg voorgedaan door vrijwillig te kiezen voor de weg van het kruis. God respecteert de grenzen van de mens, zelfs de inwonende Heilige Geest in een wedergeboren mens, wacht op toestemming van onze geest om zijn zegenrijke leven in ons uit te werken. Hij kan ons gemakkelijk dwingen om bepaalde zaken in ons leven tot uitvoering te brengen, maar Hij doet het niet. Hij dwingt niet, maar dringt wel! Maar hoe is het andersom? Hoe gaan wij met de grenzen van God om? Wat als er dingen in ons leven gebeuren waarin we Gods hand niet meer herkennen? Verlies, ziekte, ongeluk, trauma's, scheiding, vervolging, zwakte en moeite? Zeker we mogen (moeten) onze gekwetste gevoelens, onrust, boosheid en teleurstelling bij God brengen. Maar wat als onze situatie en omstandigheden niet echt veranderen? Wat als we in de 'hoogste geloofsklas' zitten, en de omstandigheden in ons leven vrijwillig en in liefde aan God moeten overgeven, zelfs als we totaal niet meer Zijn handelen en toelaten in ons leven begrijpen. Kunnen we dan toch nog respect voor God opbrengen, ook bij 'de voorspoed van de goddelozen' (Ps.73:1-5). Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de Heer in Jes.55. Gods gedachten over mij zijn gedachten des vredes. Onze positie is duidelijk zoals het zo mooi in de Psalmen staat (73:23,25,26)

Maar nu weet ik mij altijd bij U,
U houdt mij aan de hand, en leidt mij volgens Uw plan
Wie buiten U heb ik in de hemel?
Naast U wens ik geen ander op aarde.
Al bezwijkt mijn hart en vergaat mijn lichaam,
De rots van mijn bestaan, al wat ik heb,
Is God, nu en altijd.

In het artikel over veranderingen in ons leven komt deze overgave van ons hart ook ter sprake. Verder een vervolgstudie over het leven van God, die mens geworden is Jezus Christus. Studie van die volmaakte God-mens doet ons ontzag en aanbidding voor Hem

groeien. Ten slotte een artikel over wonderen in dit nummer, Wonderen in de bijbel zijn te zien als tekenen en krachten behorende bij de manifestatie van het koninkrijk van God. Zou voor de Heer iets te wonderlijk zijn? Mag ik u tot slot om uw medewerking vragen bij het inrichten van ons nieuwe kantoor? (Zie bladzijde 26) Dank voor uw gaven en gebeden,

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
 - Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.
- De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving

www.DUO-ontwerp.nl

Druk

UnitedGraphics, Zoetermeer

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4x per jaar

Abonnement: minimaal €10,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
Fax. 0348 - 563968
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
Rabobank: 39.16.83.071
Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal €10,-
Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57
St.Promise
Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer €2,50

9 771383 029001